МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота бакалавра

ОПТИМІЗАЦІЯ МОЛОДІЖНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

Виконав: студент 4-го курсу,
групи 6.2311-ср
спеціальності 231 «Соціальна робота»
освітньо-професійної програми
«Соціальна робота»
А.Ю. Щека

Керівник: професор кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи,
доцент, д.філос.н. Масюк О.П.

Рецензент: доцент кафедри політології,
доцент, к.політ.н. Руднєва А.О.

Запоріжжя – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет соціології та управління
Кафедра філософії, публічного управління та соціальної роботи
Рівень вищої освіти бакалавр
Спеціальність 231 «Соціальна робота»
Освітньо-професійна програма «Соціальна робота»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи
_____Т.І.Бутченко
«____»_____2025 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ
Щеці Андрію Юрійовичу
(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи Оптимізація молодіжної соціальної політики в умовах російської збройної агресії
керівник роботи Масюк Олег Петрович, д.філос.н., доцент
(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом ЗНУ від «19» грудня 2024 року № 1992-с

2. Строк подання студентом роботи 11 червня 2025 року

3. Вихідні дані до роботи Буяк Б. Молодь як особлива соціально-демографічна група в умовах становлення соціально-правової держави та громадянського суспільства. *Наукові записки*. 2007. №36 С.198-209; Літинська В.А. Особливості соціальної політики України в умовах воєнного стану. *Економіка України*. 2023. № 1. С. 61-73; Щотова Ю.М. Правове регулювання працевлаштування молоді в Україні: монографія / Ю.М. Щотова. Київ: АПСВ, 2007. 192 с.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Визначити стан наукової розробки оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах російської збройної агресії. 2. Уточнити сутність основних понять дослідження: «молодь», «соціальна політика», «війна», «російська збройна агресія». 3. Визначити принципи та методи дослідження особливостей оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах російської збройної агресії. 4. Дослідити особливості правового регулювання молодіжної соціальної політики в Україні. 5. Розглянути соціально-економічний вплив на молодь в умовах російської збройної агресії. 6. Дослідити особливості реалізації молодіжних соціальних ініціатив молоді до та під час повномасштабної війни в Україні. 7. Організувати та провести емпіричне дослідження факторів оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах російської збройної агресії. 8. Проаналізувати результатів дослідження

факторів оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах російської збройної агресії. 9. Надати рекомендації для оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах російської збройної агресії.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) 13 рисунків.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Масюк О.П., професор кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи	02.02.2025	02.02.2025
Розділ 2	Масюк О.П., професор кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи	11.03.2025	11.03.2025
Розділ 3	Масюк О.П., професор кафедри філософії, публічного управління та соціальної роботи	03.04.2025	03.04.2025

7. Дата видачі завдання 18 січня 2025 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи	Листопад – грудень 2024	*виконано*
2.	Бібліографічний пошук	Січень – лютий 2025	*виконано*
3.	Розробка основних положень роботи	Січень – лютий 2025	*виконано*
4.	І розділ	Лютий – березень 2025	*виконано*
5.	ІІ розділ	Березень – квітень 2025	*виконано*
6.	ІІІ розділ	Квітень – травень 2025	*виконано*
7.	Систематизація висновків	Травень 2025	*виконано*
8.	Нормоконтроль	Травень – червень 2025	*виконано*

Студент _____ А.Ю. Щека

Керівник роботи _____ О.П. Масюк

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ І.С. Цапліна

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота складається з 61 сторінок, 35 позицій у списку літератури, 2 додатків, 13 рисунків.

МОЛОДЬ, СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА, ВІЙНА, РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА

Мета дослідження: дослідити фактори оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах російсько-української війни.

Об'єкт дослідження: молодіжна соціальна політика як засіб управління соціальною роботою.

Предмет дослідження: оптимізація молодіжної соціальної політики в Україні в умовах війни.

Методи дослідження: соціологічне опитування, аналіз, синтез, індукція, дедукція, структурно-функціональний.

Гіпотеза: молодіжна соціальна політика України відповідно до викликів війни, потребує впровадження цільових програм фінансової підтримки, психологічної допомоги та залучення молоді до відновлення країни.

Головні висновки: 1. Стан наукового дослідження особливостей молодіжної соціальної політики в умовах російсько-української війни, наразі висвітлено недостатньо, та потребує детальних та комплексних досліджень даного питання;

2. Відповідно до результатів дослідження війна значно вплинула на соціальне становище молоді. Основними проблемами молоді в умовах війни є: 1) відсутність гідної роботи; 2) проблеми із житлом; 3) психологічний стрес через війну; 4) соціальний захист; 5) відсутність відповідної підтримки молодих сімей.

3. Підтримка молодіжного підприємництва як сприяння становленню продуктивної та ініціативної молоді, оптимізація та поширення програм пільгового кредитування на житло для молоді та молодих сімей, розвиток молодіжної політики яка спрятиме підвищенню громадської активності молоді, є провідними рекомендаціями для оптимізації молодіжної соціальної політики.

SUMMARY

The qualification work consists of 61 pages, 35 items in the list of literature, appendices, 2 applications, 13 drawings.

YOUTH, SOCIAL POLICY, WAR, RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

The purpose of the study: to investigate the factors of optimizing youth social policy in the conditions of the Russian-Ukrainian war.

Object of research: youth social policy as a means of managing social work

Subject of research: optimizing youth social policy in Ukraine in the conditions of war.

Research methods: sociological survey, analysis, synthesis, induction, deduction, structural-functional.

Hypothesis: Youth social policy of Ukraine, in accordance with the challenges of the war, requires the implementation of targeted programs of financial support, psychological assistance and involvement of youth in the restoration of the country.

Main conclusions: 1. The state of scientific research on the features of youth social policy in the conditions of the Russian-Ukrainian war is currently insufficiently covered, and requires detailed and comprehensive research on this issue;

2. According to the results of the study, the war significantly affected the social situation of youth. The main problems of youth in war conditions are: 1) lack of decent work; 2) problems with housing; 3) psychological stress due to the war; 4) social protection; 5) lack of appropriate support for young families.

3. Support for youth entrepreneurship as a contribution to the formation of productive and proactive youth, optimization and expansion of preferential housing lending programs for youth and young families, development of youth policy that will help increase the social activity of youth, are the leading recommendations for optimizing youth social policy

.

ЗМІСТ

ВСТУП……..…3
РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ……....6
1.1. Стан наукової розробки оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах російської збройної агресії ……....7
1.2. Уточнення основних понять дослідження: «молодь», «соціальна політика», «війна», «російська збройна агресія»……...12
1.3. Принципи та методи дослідження особливостей оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах російської збройної агресії…….....17
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ …….....22
2.1. Правове регулювання молодіжної соціальної політики в Україні…….....22
2.2. Соціально-економічний вплив на молодь в умовах російської збройної агресії……...27
2.3. Особливості реалізації молодіжних соціальних ініціатив молоді до та під час повномасштабної війни в Україні…….……31
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА ФАКТОРИ ОПТИМІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ……...…...37
3.1. Емпіричне дослідження факторів оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах російської збройної агресії……...37
3.2. Аналіз результатів дослідження факторів оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах російської збройної агресії……..…...39
3.3. Рекомендації для оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах російської збройної агресії……...…...…..50
ВИСНОВКИ ……..……...56
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ……60
ДОДАТКИ……...62

ВСТУП

Актуальність дослідження. В суспільстві побутує думку, що соціального захисту потребують лише незахищені прошарки населення, до яких прийнято відносити дітей, пенсіонерів, осіб з інвалідністю. Але як демонструє практика, для того, якщо держава прагне вибудовувати своє майбутнє, є потреба в реалізації соціальної підтримки і для молоді. Особливо яскраво дана проблема актуалізувалася з початком повномасштабної війни, і бажанням значної частини молоді їхати жити та працювати закордоном. Війна стала каталізатором для розуміння необхідності оптимізації молодіжної соціальної політики. Початок російсько-української війни вплинув на переміщення молоді. Окупація територій чи систематичні обстріли які загрожують безпеці, спонукають молодь або виїздити закордон або ставати внутрішньо переміщеною особою (ВПО). Війна вплинула і на освітні можливості. Руйнація закладів освіти, нестабільний навчальний процес, необхідність онлайн-освіти, все це в сукупності становить перед молоддю черговий виклик пов'язаний з війною. Але найбільших проблем сучасна молодь зазначає саме через соціально-економічні виклики, які пов'язані як і з погіршенням фінансового положення молоді, проблемами на ринку праці, появою нових викликів та проблем які пов'язані з наслідками війни.

Сукупність вказаних факторів вказує на необхідність оптимізації молодіжної соціальної політики відповідно до викликів російсько-української війни. Дана оптимізація має перспективний характер, бо у разі якщо влада прагне подальшого розвитку держави, необхідним кроком є перегляд ролі молоді у подальшому розвитку країни. Вважаємо, що за час війни молодь продемонструвала свій стратегічний потенціал. В першу чергу це обумовлено активною участю молоді волонтерській діяльності. Багато молоді, долучається до волонтерських рухів з метою допомогти військовослужбовцям, ветеранам війни, ВПО та ін. Українська молодь є генератором ідей, які в результаті сприяють розвитку громадянського суспільства.

Враховуючи які негативні фактори впливу війни, так і перспективний потенціал молоді, прослідковується чітка необхідність оптимізації молодіжної соціальної політики в Україні. Перспективи оптимізації молодіжної соціальної політики мають включати у себе низку викликів: 1) стимулювання економічної активності молоді; 2) інтеграція ВПО молоді; 3) оптимізація житлової політики; 4) соціальних захист молоді.

Для того щоб дослідити основні оптимізаційні кроки молодіжної соціальної політики в умовах російсько-української війни є потреба в більш детальному науковому, як теоретичному, так і емпіричному дослідженні впливу війни на молодь. Бо саме оптимізація молодіжної соціальної політики в перспективі може сприяти подоланню кризових явищ, залученню до відновлення країни.

Об'єкт дослідження: молодіжна соціальна політика як засіб управління соціальною роботою

Предмет дослідження: оптимізація молодіжної соціальної політики в Україні в умовах війни.

Мета: дослідити фактори оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах російсько-української війни.

Для досягнення мети, необхідно виконати наступні *завдання*:

– визначити стан наукової розробки оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах російської збройної агресії;

– уточнити сутність основних понять дослідження: «молодь», «соціальна політика», «війна», «російська збройна агресія»;

– визначити принципи та методи дослідження особливостей оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах російської збройної агресії;

– дослідити особливості правового регулювання молодіжної соціальної політики в Україні;

– розглянути соціально-економічний вплив на молодь в умовах російської збройної агресії;

– дослідити особливості реалізації молодіжних соціальних ініціатив молоді до та під час повномасштабної війни в Україні;

– організувати та провести емпіричне дослідження факторів оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах російської збройної агресії;

– проаналізувати результатів дослідження факторів оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах російської збройної агресії;

– надати рекомендації для оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах російської збройної агресії.

Гіпотеза: молодіжна соціальна політика України відповідно до викликів, спричинених російсько-українською війною, потребує впровадження цільових програм фінансової підтримки, психологічної допомоги та залучення молоді до процесів відновлення країн

Структура дослідження: кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури та додатків.

РОЗДІЛ 1
МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

1.1. Стан наукової розробки оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах російської збройної агресії

Одним із кроків дослідження оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах російсько-української війни є з'ясування стану наукової розробки теми даної бакалаврської роботи.

В сучасному науковому просторі здебільшого представлені наукові роботи які розглядають сучасний стан соціальної політики в Україні загалом. Так, В.А. Літинська зазначає, що сучасна соціальна політика в Україні є суперечливою. Її суперечливий характер обумовлений тим, що значна частина соціальних програм, є неефективними. Це обумовлено низкою факторів, серед яких: відсутність в країні стратегічної та концептуальної реалізації соціальної політики, надмірна політизованість суспільства, та недостатня економічна база. Дослідниця зазначає на вагомій потребі розробки концепції соціальної політики, яка надала б можливість розробити систему соціального захисту і вдосконалення соціальної політики. Це в свою чергу дозволило б Україні наблизитися до європейських стандартів стабільного та ефективного соціального розвитку. Але для цього Україна повинна мати свої державні соціальні стандарти для реалізації більш ефективної соціальної політики. На основі порівняння показників соціально-економічного становища України в 2021 та 2022 років, дослідниця зазначає, що соціальна політика в Україні охоплює широке коло питань життєдіяльності людей і суспільства. Війна в країні актуалізує значущість таких векторів соціальної політики як добробут українських сімей, стимулювання зайнятості, активізація підприємницької діяльності, захист

вразливих категорій суспільства, а також осіб які внаслідок війна стали внутрішньо переміщеними особами.

Не менш актуальною залишається проблема бідності українців. Тому, дослідниця вважає, що для системи соціальної політики в Україні актуальним буде запровадження універсальної соціальної допомоги. Її особливість полягає в тому, що вона буде надаватися на засадах доходів і складу родини. На сьогодні соціальна система України складається з 35 видів соціальної допомоги, які надаються людям відповідно до їхніх соціальних статусів. Дане система має радянське походження і не відповідає вимогам сучасності. Дослідниця наполягає на становленні універсальної системи допомоги, яка здатна буде забезпечити адресність і ефективність державних видатків на соціальний захист [16].

Дослідниця нам продемонструвала, що загальний стан соціальної політики в Україні є вкрай слабкий. І виклики які пов'язані з початком повномасштабного вторгнення продемонстрували нам необхідність оптимізації загальної системи соціальної політики в Україні, що в свою чергу сприятиме як і вирішенню ключових соціальних проблем в Україні, так і також допоможе стати ближче до стандартів соціальної політики в ЄС.

Дослідженням стратегічних пріоритетів сучасної державної соціальної політики в Україні займається І.Г. Юник. Одним із стратегічних напрямків є розвиток якісних соціальних послуг і відповідних сервісів. Соціальні послуги надаються з метою мінімізації негативного впливу життєвих наслідків для осіб чи сімей які потребують соціальної допомоги. Останні роки отримати соціальні послуги з певних категорій можна через електронний застосунок «Дія». Але враховуючи, що через російсько-українську війну в Україні є значний дефіцит державного бюджету, значна кількість соціально незахищених осіб не отримує таких соціальних виплат, які б відповідали фактичним потребам осіб та сімей, які потрапили в складні життєві обставини. Дослідник наголошує на необхідності

трансформувати підходи до соціальної підтримки, завдяки забезпеченню українців певним рівнем доходу, тим самим вивести зі стану бідності чи складних життєвих обставин.

Не менш актуальним напрямком державної соціальної політики є сприяння інклюзії осіб з інвалідністю в суспільне життя. В умовах гарячої фази війни кількість осіб з інвалідністю зростає тому є нагальна потреба інтеграції людей з інвалідністю в активне суспільне життя. Процес інтеграції має базуватися на засадах забезпечення реабілітаційними заходами, супроводом в працевлаштуванні чи адаптації до професійної діяльності та ін..

Для реалізації захисту прав і законних інтересів осіб з інвалідністю функціонують ще посади Урядової уповноваженої з прав осіб з інвалідністю та Уповноваженого Президента України з прав людей з інвалідністю. Ці посадові особи займаються моніторингом і сприяють інформуванню громадськості у зазначеній сфері, сприяють виконанню Україною міжнародних зобов'язань щодо додержання прав і законних інтересів осіб з інвалідністю.

Дослідник також зазначає і на тому, що пріоритетним напрямом державної соціальної політики є захист прав дітей. Це обумовлено тим, що в умовах війни найбільше порушуються основні права дитини на життя, здоров'я, розвиток особистості, бути з сім'єю, турботу і захист тощо. Враховуючи низку викликів з якими стикнулися українські діти від початку повномасштабного вторгнення є потреба і в тому, щоб державні та міжнародні інституції відновили та захистила порушені права дітей. Науковець зауважує що у 2022 р. Україна вперше за останнє десятиліття звітувала про реалізацію Конвенції Про права дитини у Комітеті ООН з прав дитини.

До стратегічних пріоритетів державної соціальної політики відносять і забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, протидія домашньому насильству та торгівлі людьми. Так, за останній час України зробила вагомий поступ, завдяки тому приєдналася до міжнародних 2023 р., до таких міжнародних

ініціатив як «Партнерство Біарріц», «Коаліція дій для сприяння досягненню гендерної рівності» та ін. Для того щоб надалі вирішувати даний стратегічно важливий напрямок необхідним є вдосконалення механізмів реалізації єдиної державної політики, спрямованої на досягнення рівних прав та рівних можливостей жінок і чоловіків. Для цього в 2023 році було ухвалено Державну стратегію забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 р. Основним завданням стратегії є зменшення нерівності жінок і чоловіків та забезпечення впровадження міжнародних та європейських стандартів рівності. На сьогодні Україна досягнула певного успіху в даному питанні, але з фактичної сторони гендерного рівноправ'я на практиці ще не досягнуто [27].

Дослідник перелічує низку напрямків стратегічного розвитку соціальної політики в Україні. Але як бачимо, чіткої конкретизації щодо виокремлення стратегічно важливим напрямком молодіжної соціальної політики є відсутнім. Хоча, якщо більш детально занурюватися в особливості розглянутих стратегічних напрямків, то вважаємо що саме молодіжна соціальна політика є наскрізною для кожного з них. Бо вважаємо, що якщо з молоду вибудовувати політику гендерної рівності, можна вважати, що це вклад у майбутнє вирішення даної глобальної потреби. Частково молодіжна соціальна політика стосується і інклюзивного стратегічного вектору, бо значна частина ветеранів російсько-української війни і є представниками соціально-демографічної групи молоді. Певний відсоток тих, хто знаходиться у стані складних життєвих обставин також відносяться до категорії молоді, а саме ефективна молодіжна соціальна політика допомогла хоча частково вирішити дане питання.

Як бачимо, на сьогодні молодіжна соціальна політика не має відповідного рівня уваги з боку органів державної влади. Дослідженням даної проблеми займається О.Б. Петінова, А.В. Бошков та К.М. Ромалійська. Ще до початку повномасштабного вторгнення, але вже в умовах існування російсько-української війни, дослідники зазначали, що питання молодіжної соціальної політики в Україні

є недостатньо розвиненим. Так, О.Б. Петінова та А.В. Бошков зазначають, що це обумовлено незначним досвідом незалежності української держави, що в свою чергу впливає на недостатність нормативно-правої бази щодо реалізації державної молодіжної політики. Це стало свого роду наслідком того, що проблеми молодіжною соціальною політикою витісняються необхідністю врегулювання політичних та економічних проблем в державі. Дослідникам було проведено дослідження, мета якого було з'ясувати рівень проінформованості молоді про здійснення молодіжної соціальної політики в Україні. В результаті соціологічного опитування науковці зазначають, що здебільшого опитані ознайомлені щодо наявності організацій та установ, які надають допомогу в працевлаштуванні. Зазначено також, що більшість респондентів ставлять середню оцінку рівню допомоги організацій. В ході дослідження дослідниками було з'ясовано, що більшість респондентів почувають посилення матеріальної, економічної та психологічної залежності від суспільства та батьків. А також зазначено, що значна частина респондентів має серйозне ставлення до здійснення політики соціального захисту в Україні [2].

Інше дослідження, яке було проведене О.Б. Петіновою та К.М. Ромалійською, фіксує той факт, що 94% респондентів не довіряють нашій країні у питаннях які пов'язані із соціально-політичну ситуацією в Україні. На питання яке пов'язано з тим, чи вирішує держава проблеми з житлом, 45% зазначило що «ні», а 50% дали відповідь «так». Окрім цього дослідники зазначають, що стратегічною метою молодіжної соціальної політики України має бути створення умов для самореалізації та творчого розвитку та ефективного використання молодіжного потенціалу в усіх сферах суспільного життя. Для цього є потреба у формування і практичної реалізації заходів щодо вирішення всіх аспектів проблем зайнятості, надання рівних можливостей на ринку праці, підвищення рівня оплати праці, сприяння розвитку малого бізнесу для молоді. З мето подолання негативних проявів неефективної молодіжної соціальної політики необхідним є надання

малозабезпеченій молоді соціального житла, забезпечення механізмів надання довгострокових, виділення земельних ділянок з метою будівництва житла для молоді тощо. Даний комплекс надасть можливість зменшити відтік інтелектуального капіталу за кордон серед молоді [19]. Як бачимо, молодіжна соціальна політика в Україні потребує реалізації низки оптимізаційних заходів, покращення законодавчої і реалізації певних перспективних кроків.

Дослідженням проблем студентської молоді в умовах повномасштабного вторгнення займаються І.В. Дідух, І.В. Комар та Р.А. Петришин. Науковці зазначають, що саме студентська молодь має визначальний вплив на подальший розвиток країни, бо саме їх енергія та прагнення є ключовими факторами змін. Відповідно до проблем соціального захисту серед молоді в умовах війни, дослідники виокремлюють що основними соціальними проблемами для молоді є: відсутність грошей, втрата житла через війну (руйнування) або окупацію/житлові проблеми, поганий стан житла, неможливість працевлаштуватися, втрата актуальності здобутої професії, доступ до якісних медичних послуги. Щодо реалізації молодіжної соціальної політики в умовах війни то її правова й нормативна база складається з елементів міжнародного права, національного конституційного, статутного та загального законодавства, а також наявних національних політичних і нормативно- правових баз. З початком повномасштабної російсько-української війни, в Україні почали впроваджуватися заходи соціальної підтримки які пропонували міжнародні організації та фонди. Серед міжнародних фондів можна виокремити ЮНІСЕФ, УВКБ ООН, Всесвітня продовольча програма ООН, Міжнародна організація з міграції, ЦІ та інші фонди та благодійні організації всіляко намагаються надати допомогу найбільш вразливим категоріям населення. Щодо саме студентської молоді, то основним завданням в умовах війни є забезпечення доступу до якісної освіти. Науковці зазначають, що є потреба в реалізації заходів які спрямовані на гнучкість, підтримку, психологічну допомогу, технологічний доступ для отримання освіти. В загальній сукупності дані заходи

дозволять адаптувати освітні програми та реагувати на зміни для організації освітнього процесу. Багато студентської молоді в умовах кризи викликаною війною стикаються з фінансовими труднощами. Тому є потреба в забезпеченні матеріальної підтримки через стипендії, гранти в межах навчання в закладі освіти, надання доступу до спеціальних кредитних державних програм. Відповідно до викликів війни студентська молодь потребує і психологічної підтримки. Бо психологічні проблеми впливають на ментальне здоров'я, це виникає через переживання, стресу, тривогу та неспокій. Тому є потреба у забезпеченні психологічної та емоційної підтримки через консультативні служби, віртуальні сесії та групи психологічної підтримки. Війна також вплинула на те, що частина студентської молоді втратила можливості традиційної комунікації та взаємодії у спільноті. Тому є потреба у створенні платформ для обміну інформацією, досвідом та безбар'єрної комунікації між студентами, що сприятиме об'єднанню спільних зусиль у подоланні труднощів [7]. Враховуючи це бачимо, що сучасна молодіжна соціальна політика має включати проблеми як і студентської молоді, молодих сімей, молоді яка зазнала впливу війну та ін.

Огляд стану наукової розробки теми показав, що на сьогодні в Україні наукові доробки які присвячені саме дослідженню молодіжної соціальної політики мають нечисельний характер. Здебільшого це обумовлено тим, що в практичному середовищі, держава достатньо пасивно та мало ефективно реалізує молодіжну соціальну політику. Більшість наукових досліджень в галузі присвячені саме загальній оцінці стану та перспектив розвитку соціальної політики в Україні.

1.2. Уточнення основних понять дослідження: «молодь», «соціальна політика», «війна», «російська збройна агресія»

Одним із основних кроків для більш детального розуміння сутності та особливостей дослідження молодіжної соціальної політики в умовах війни є

визначення основних понять дослідження. Ключовими поняттями роботи, відповідно до тематичних особливостей було виокремлено: «молодь», «соціальна політика», «війна», російська збройна агресія».

В сучасному науковому просторі виокремлюють низку підходів до розуміння сутності поняття «молодь». Так, Л.Г. Сокурянська та О.О. Дейнеко зазначають, що «молодь це - соціально-демографічна група яку виокремлюють на основі сукупності низки характеристик, серед яких – вік, особливості соціального становища та соціально-психологічні якості. Становлення молоді як соціально-демографічної групи, що вирізняється специфічною соціальною роллю. Вікові терміни молодості мають соціально-історичну природу і залежать від суспільного устрою, культури та притаманному цьому суспільству особливостей соціалізації» [24]. Дане визначення на нашу думку має загальний характер, і лише вказує на те, що сутність та особливість поняття «молодь» є потреба розглядати як окрему взяту категорію яка потребує врахування низки факторів.

Трохи більш детально з правової точки зору розкриває сутність поняття «молодь» Ю. Щотова. Дослідниця зазначає, що це вікова категорія осіб віком від 14 до 28 років, якій, з метою залучення до продуктивної суспільної праці в період початкового соціального становлення, законодавством установлюються додаткові, порівняно з іншими працівниками, пільги й гарантії працевлаштування, професійного навчання та трудової діяльності [26, с. 36]. Відповідно до особливостей даного визначення бачимо, що поняття «молодь» розглядається саме з правової точки зору, особливість даного визначення обумовлена тим, що авторка вказує, що віковий період молодого віку це період від 14 до 28 років.

Окрім авторських підходів до розуміння сутності поняття «молодь», виокремлюють і концептуально-наукові підходи.

Отже, соціально-психологічний підхід, розглядає дану категорію як певний період життя людини – молодість (юність). Теоретичну основу такого підходу створили у своїх працях такі вчені. Дослідженням молоді відповідно до даного

підходу займалися такі вчені як: Ш. Блер, К. Грос, Е. Еріксон А. Фрейд, Е. Фромм, та інші.

Субкультурний підхід виокремлює молодь як соціокультурну групу зі специфічним способом життя, стилем поведінки, культурними нормами та цінностями. Серед дослідників які розглядають молодь крізь призму субкультурного підходу виокремлюють: М. Міда, Т. Парсонса, Т. Розака, Ч. Рейча, Е. Шпрангера та ін.

Стратифікаційний підхід розглядає молодь саме як особливу соціально-демографічну групу, яка обмежена віковими особливостями, та має специфічні соціальні позиції, статус і роль [4].

Сукупність даних підходів вказує нам необхідність багатовекторного сприйняття поняття «молодь», для максимально об'єктивного розуміння його сутності та особливостей.

Якщо звернутися до вітчизняного законодавства, то поняття «молодь» відповідно до Закону України «Про основні засади молодіжної політики» від 27 квітня 2021 року № 1414-IX, позначається як «особи віком від 14 до 35 років, які є громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах» [23].

Відповідно до розглянути засад бачимо, що «молодь», це представники певної вікової категорії від 14 до 35 років, які відповідно до своїх соціальних, психологічних та фізіологічних можливостей, мають певні правові та культурні особливості. Молодь, як соціально важлива категорія людства, відповідно до різного роду факторів, потребує окремої уваги та умов свого розвитку.

Наступним ключовим поняттям є «соціальна політика». М.Ф. Головатий розглядає поняття «соціальна політика» наступним чином, «це діяльність держави з управління розвитком соціальної сфери суспільства, спрямована на задоволення інтересів і потреб населення» [6, с.9]. Як бачимо, основним завданням соціальної політики є захист суспільства відповідно до їх потреб та вимог.

Під час дослідження особливостей соціальної політики Ю.В. Лисенко, зазначає, що «соціальна політика - це напрям соціальної теорії, галузь наукових досліджень, навчальна дисципліна». Дослідник наголошує на тому, що соціальну політику необхідно сприймати як сукупність теоретичних принципів і систему практичних заходів, які розробляються й реалізуються державними і недержавними інституціями для задоволення соціальних потреб населення [17]. Даний підхід до розуміння «соціальної політики» вказує на науковий, теоретико-методологічний підхід до розуміння реалізації соціальної політики, що в свою чергу демонструє вагомий характер даної категорії.

Є.І. Бородін, Н.Г. Сорокіна, зазначають, що «соціальна політика це комплекс соціально-економічних заходів держави та місцевих органів влади, спрямованих на забезпечення оптимального розвитку соціальної сфери, підвищення добробуту та задоволення потреб суспільства як загалом, так і окремого громадянина» [1]. Дане визначення вже вказує на прямий взаємозв'язок між державою та суспільством з метою оптимізації різного роду заходів метою покращення життя суспільства.

Поняття «молодь» та «соціальна політика», вказують нам на те, що саме молодь як соціально-демографічна група є однією із тих категорій яка потребує виваженої та перспективної соціальної політики, враховуючи психологічні та соціальні особливості, з метою перспективного розвитку.

Але сучасні умови в яких на сьогодні перебуває Україна, потребує врахування особливостей даних викликів. Тому є нагальна потреба в дослідженні сутності таких понять як «війна», російсько-українська війна».

В енциклопедичному вимірі, поняття «війна» розглядається як: «суспільно-політичне явище, пов'язане з докорінною зміною характеру відносин між державами. Суть змін полягає у переході від застосування ненасильницьких форм і способів боротьби, які використовувалися в процесі реалізації національних інтересів, до прямого застосування зброї та інших насильницьких засобів для досягнення певної політичної чи економічної мети» [8]. Відповідно до

особливостей даного визначення вказується на трансформацію відносин між державою та суспільством. В результаті чого традиційна державно-політична діяльність за умов ведення війни може зазнати деяких або докорінних змін.

Р.І. Пилявець трактує поняття «війна» як «соціально-політичне явище, що являє собою одну з форм розв'язування засобами збройного насильства суспільно-політичних, економічних, ідеологічних, національних, територіальних, релігійних та інших суперечностей між державами, народами, націями, класами, соціальними групами» [20]. Дане визначення вказує нам на комплексний характер соціально-політичних змін викликаних насильницькими збройними викликами.

Щодо саме розуміння російсько-української війни, то його розглядають наступним чином «збройна агресія Російської Федерації (РФ) проти суверенітету й територіальної цілісності України Виокремлюють два етапи війни, 1 етап 20.02.2014-23.02.2022 – гібридна війна; від 24.02.2022 – широкомасштабне вторгнення Росії в Україну. Російсько-українська війна є найбільшим конвенційним воєнним конфліктом в Європі після Другої світової війни, що засвідчив недієвість механізмів функціонування світової системи безпеки та системи міжнародного права» [11]. Враховуючи особливості даного визначення та власне розуміння сучасних подій, бачимо, що війна має довготривалий характер, та відповідно вплинула на цілу низку факторів розвитку українського суспільства, та особливостей взаємодії суспільства із державою. Це обумовлено тим, що додаткові виклики які виникла внаслідок російсько-української війни потребують відповідних кроків та рішень.

Розглянуті поняття: «молодь», «соціальна політика», «війна», «російсько-українська війна», вказують нам на соціальний характер війни. Відповідно до усвідомлення особливостей розглянутих понять бачимо, що наразі є потреба відповідності понятійного розуміння поняття «соціальна політика», відповідно до потреб молоді та викликів війни. Враховуючи особливості понять «війна» та

«російсько-українська війна», бачимо, наявну потребу в детальному розумінні сутності та можливостей «соціальної політики».

1.3. Принципи та методи дослідження особливостей оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах російської збройної агресії

З метою дослідження особливостей соціальної політики в умовах війни є потреба у застосуванні певних методів та принципів наукового дослідження.

Дана кваліфікаційна робота ґрунтується на низці наукових принципів.

Одним із основних є принцип об'єктивності заснований на реальному відображені подій. Сутність принципу об'єктивності полягає в зосередженості вивчення процесу та явищ такими якими вони є, без суб'єктивного сприйняття дослідника, у всій різносторонній взаємодії учих проявів та складових. Застосування принципу об'єктивності знаходить відображення у процесі збору фактичних даних, побудові гіпотези, та оцінці результатів дослідження. Принцип об'єктивності є основою даного дослідження, особливостей реалізації молодіжної соціальної політики в умовах війни. Принцип об'єктивності дозволяє розглянути об'єктивні виклики щодо оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах російсько-української війни. Цей принцип вимагає використання різноманітних методів, завдяки чому буде отримано максимум істинних знань, передбачає дотримання логіки дослідження та об'єктивного обґрунтування викладеного матеріалу.

Принцип системності полягає у комплексному дослідженні різноманітних систем, та дослідженні їх як єдиного цілого. Відповідно до цього принципу, для комплексного дослідження необхідно вивчати кожен елемент системи у взаємозв'язку з іншими елементами, виявляти вплив властивостей окремих підсистем на загальне функціонування, та визначити поведінку в цілому,

загострившии при цьому увагу на властивостях системи, та оптимальному режимі її роботи. Застосування даного принципу дозволяє розглянути молодіжну соціальну політку як певну систему комплексних дій, визначити законодавчу базу дій та особливості соціальної складової.

Принцип абстрагування полягає у виділенні декількох ознак або властивостей досліджуваного об'єкта, при логічному та розумовому виключені інших особливостей, зв'язків та властивостей предмета. Абстрагування дозволяє зробити хід усвідомлення складних процесів, більш простим та зрозумілим, таким чином охарактеризувати головні ознаки предмета або явища, що є важливим для створення нових понять.

Наступним кроком в науковому дослідженні є визначення наукових підходів які були використанні під час написання роботи.

Наступним є діяльнісний підхід. Згідно до основного методологічного положення застосування діяльнісного підходу, є той факт, що діяльність має цілеспрямований характер та реалізовується на основі певних конкретно-історичних та соціально-культурних умовах. Відповідно до тематики роботи ми розглянули особливості оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах війни.

Окрім цього також було використано концептуальний та аспектний підходи, завдяки котрим відповідно було розглянуто комплекс основних положень, які визначають загальну спрямованість та послідовність дослідження, а також виділено у дослідженні найбільш значущі складові.

Функціональний підхід. Його сутність полягає виділенні елементів взаємодій різноманітних суб´єктів або елементів, і визначенні їх місця і значення (функції). Тобто, завдяки даному підходу ми розглянули як функціонує сучасна молодіжна соціальна політика в умовах війни.

Одним із базових підходів даного дослідження є комплексний підхід. Сутність даного підходу полягає у єдності цілей, завдань, змісту, методів і

взаємозалежності. Завдяки даному підходу ми маємо чітко окреслений висновок щодо особливостей оптимізації молодіжної соціальної політики відповідно до викликів війни.

Для досягнення мети наукової роботи необхідно використовувати комплекс систематизованих прийомів, якими є методи. Метод – це підхід, засіб, прийом теоретичного та експериментального дослідження або практичного втілення явища чи процесу. Залежно від ступеню складності проблеми дослідження змінюються методи його проведення і види експерименту.

В загальнонауковому дослідницькому просторі виділяють емпіричний, теоретичний та метатеоретичний рівні. Відповідно кожен з вказаних рівнів має свій комплекс методів. До емпіричних методів належать: тестування, опитування, експеримент, моделювання, опис та порівняння. Сутність емпіричних методів полягає у наданні максимально точної та достовірної інформації, для того щоб наукове дослідження мало об’єктивний характер. Завдяки емпіричному методу було проведене соціологічне опитування щодо перспектив оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах війни.

До комплексу теоретичного рівня належать наступні методи: формалізація, логічні методи (аналіз, синтез, індукція, дедукція), гіпотетичний та аксіоматичний. Дані методи допомагають зробити роботу чіткою та структурованою.

Відповідно до особливостей даної кваліфікаційної роботи, то було використано такі методи.

Метод наукового аналізу, полягає в тому що предмет вивчення умовно ділиться на складові елементи (ознаки, властивості, відносини частини об’єкта), де потім кожна окрема частина досліджується окремо. Аналітичний метод є основою для дослідження всієї теми. Завдяки даному методу було розглянуто проблему молодіжної соціальної політики в умовах війни.

Метод синтезу, є протилежним до аналітичного методу. Сутність синтезу полягає в тому, що метод об’єднує частини об’єкту, які були розчленовані в процесі

аналізу. Синтез встановлює взаємозв'язок між елементами, що дає змогу досліджувати об'єкт як єдине ціле. Застосування даного методу допомогло сформулювати головні висновки та висловлювати загальні положення під час роботи.

Індукція та дедукція, є проміжними методами наукового дослідження, між синтезом та аналізом. Але без застосування цих теоретичних методів наукове дослідження втрачає сенс, послідовність та логічність. Індукція – це рух пізнання від окремих фактів до загальних висновків. Індуктивні умовиводи наближують до підсумкової думки, до загального визначення, щодо предмету дослідження. Дедукція, є протилежним за своєю структурою від індукції. Результатом дедукції є побудова висновку, заснованого на логічній послідовності. Сутність індукції полягає в русі думки від загальних тверджень до тверджень про окремі предмети чи явища.

Структурно-функціональний метод полягає в описі та поясненні системи, при якому досліджуються її елементи, їх взаємозалежність в рамках єдиної системи. Сутність даного методу полягає в розділенні об'єкту на декілька складових частин, для того щоб дослідити та вивчити їх взаємозв'язок та визначити притаманні їм функції. Структурно-функціональний метод при дослідженні особливостей оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах російсько-української війни було застосовано протягом написання усієї роботи.

Отже, дослідження оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах російської збройної агресії ґрунтується на низці наукових підходів, а саме: функціональний, концептуальний та аспектний та діяльнісний. Основними методами нашого дослідження є: соціологічне опитування, аналіз, синтез, індукція, дедукція, структурно-функціональний. Також, дане дослідження ґрунтується на принципах об'єктивності, системності, абстрагування.

Вважаємо, що на сьогодні в науковому просторі мало присвячено робіт саме питань особливостей реалізації молодіжної соціальної політики. На сьогодні сфера

дослідження питань соціальної політики присвячена більше вразливим групам населення (пенсіонера, люди з інвалідністю, тощо). Вважаємо, що відсутність ефективної державної молодіжної соціальної політики, та відповідно відсутність обґрунтованих наукових досліджень в даному напрямку, негативну впливають на стан сприйняття молоддю держави як ефективної інституції, Що в результаті сприяє тому, що молодь більше хоче їхати жити закордон, чим залишатися в Україні. Основні поняття дослідження: «молодь», «соціальна політика», «війна», «російська збройна агресія», продемонстрували нам активну потребу у реалізації відповідної соціальної політики до потреб молоді в умовах війни. Науковий характер роботи забезпечено завдяки використанню цілого комплексу наукових методів, принципів та підходів.

РОЗДІЛ 2
ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОПТИМІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

2.1. Правове регулювання молодіжної соціальної політики в Україні

Для того оптимізаційні кроки щодо молодіжної соціальної політики в умовах війни були ефективними да доречними є потреба в чіткому розумінні особливостей правового регулювання молодіжної соціальної політики.

Отже, розглянемо основні нормативно-правові документи які в тій чи іншій мірі регулюють особливості реалізації молодіжної соціальної політики в Україні.

Основним документом на засадах якого має реалізовуватися як і молодіжна соціальна політика, так і соціальна політика загалом є Конституція України. Особливої уваги потребує Розділ 2 Права, свободи та обов'язки людини і громадянина, а саме ст. 21-24. Отже, ст. 21 Конституції України (КУ) зазначає, що «усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними» [14]. Відповідно до даного розуміння бачимо, що подальші оптимізаційні кроки молодіжної соціальної політики мають враховувати той факт, що рівність прав та можливостей, та заборону на їх порушення. Відповідно до засад ст.22 КУ, то «…При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод» [14]. Тому у разі подальшої оптимізації та розвитку нормативно-правових актів які пов'язані з молодіжною соціальною політикою не допускається звуження прав і свобод молоді з тих чи інших причин. Оптимізація молодіжної соціальної політики має також враховувати ст. 23 КУ, яка наголошує на тому, що «кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості»

[14]. Вважаємо, що саме молодіжна соціальна політика і має сприяти вільному та всебічному розвитку суспільству, в якому не стоять на заваді відсутність грошей чи інших можливостей. Також вважаємо, що сильна ефективна молодіжна соціальна політика має займатися активною пропагандою ст.24 КУ, яка передбачає те, що «не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками» [14]. Як бачимо, розглянуті статті Конституції України у своєму підґрунті можуть значно посилити позиції оптимізації молодіжної соціальної політики.

Якщо розглядати Конституцію України більш галузево відповідно до перспективних напрямків розвитку молодіжної соціальної політики. Питання працевлаштування є актуальним напрямком молодіжної соціальної політики. Так в контексті актуальних викликів відповідно до сфери роботи молоді актуальною є більш детальне розуміння ст. 43 КУ, яка передбачає те, що «Кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується» та «Кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом» [14]. Відповідно до розглянутих конституційних тез, молодіжна соціальна політика має працювати над розширенням можливостей заробляти собі на життя серед молоді. А відповідно до викликів пов’язаних з війною, актуальним є розуміння того, наскільки працівники тих чи інших підприємств працюють в безпечних умовах та є захищеними. Питання безпеки молоді має бути одним із основних для подальшої оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах війни.

Щодо освіти, то необхідним є розглянути ст. 53 КУ, яка зазначає «Держава забезпечує доступність і безоплатність …професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвиток … позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам» [14]. В контексті

викликів війни, та того, що передбачає молодіжна соціальна політика актуальним є доступність певних представників молоді до отримання освіти того чи іншого рівня.

Наступним нормативно-правовим документом є Закон України (ЗУ) «Про основні засади молодіжної політики» від 27 квітня 2021 року № 1414-IX. Саме в даному акті фігурує визначення того, що молодь це громадяни віком від 14 до 35 років. Відповідно до ст. 3 даного ЗУ та засад соціальної політики, то держава має сприяти створенню умов для забезпечення соціальних гарантій, сприяти здобуттю молоддю компетентностей, необхідних для розвитку, молоді. Щодо молодіжної соціальної політики то особливо актуальним є Розділ VI Особливості реалізації окремих прав молоді. В даному розділі розкриваються особливості реалізації права молоді на забезпечення житлом. Так відповідно до ст.23 даного ЗУ виконавчі органи влади та органи місцевого самоврядування (ОМС) мають розробляти та забезпечувати виконання державних цільових та місцевих програм, метою яких є створення житлово-побутових умов для молоді. Також органи влади мають сприяти та розробляти різного можливості з метою збільшення будівництва житла для молодих сімей. В контексті реалізації житлової політики відповідно до засад даного закону то передбачається, що молодь може за рахунок довгострокових державних кредитів на будівництво придбати собі житло. Також зазначаються про особливості кредитування на придбання житла у разі відсутності та наявності дітей. Подібні умови прописуються і щодо можливості отримання кредиту на отримання освіти. Ст. 20 розглядає особливості підтримки молодих сімей (осіб), у тому числі тих, які перебувають у складних життєвих обставинах. Відповідно до засад даної статті, органи влади мають сприяти реалізації заходів як спрямовані на зміцнення інституту сім'ї, формування пріоритетності сімейних цінностей та відповідального батьківства. Законом також передбачена соціальна підтримка (надання соціальних послуг, державної соціальної допомоги) молодих сімей, у тому числі тих, які перебувають у складних життєвих обставинах [23]. Здебільшого даний закон

присвячений особливостям реалізації молодіжної політики, але в певній мірі, як бачимо розкриває і певні засади молодіжної соціальної політики.

Особливості працевлаштування молоді вказані також і в Кодексі законів про працю України (КЗпП). Відповідно до засад даного кодексу регламентуються особливості працевлаштування молоді, вказані особливості роботи неповнолітніх. Так відповідно до ст. 26 КЗпП зазначено, що випробування при прийнятті на роботу не встановлюється для осіб, які не досягли вісімнадцяти років; молодих робітників після закінчення професійних навчально-виховних закладів; молодих спеціалістів після закінчення вищих закладів освіти. Дана умова на нашу думку полегшує умови для першого офіційного працевлаштування серед молоді. Також в КЗпП фіксується, що особам молодше вісімнадцяти років заборонено працювати в нічний час. Відповідно зазначається, що працевлаштовуватися можна починаючи з 16 років. Враховуючи дану можливість окремо фіксується те, що є певний перелік робіт на яких можна працювати лише починаючи з вісімнадцяти років, це стосується важких робіт і робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці. В ст. 197 КЗпП вказується, що працездатній молоді - громадянам України віком від 15 до 28 років після навчання надається перше робоче місце на строк не менше двох років [13]. Вважаємо, що КЗпП достатньо широко регламентує права та можливості молоді щодо особливостей працевлаштування.

Про можливості молоді зазначається і в ЗУ «Про освіту» від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII, який гарантує молоді доступ до якісної освіти (професійну, вищу та неформальну) [22].

До нормативно-правових документів регулювання молодіжної соціальної політики можна віднести також Національну молодіжну стратегію до 2030 року. В даному документі концептуалізуються проблеми через які молодь в тій чи іншій мірі зазнає різного роду утисків. Основною метою стратегії є створення можливостей для молоді, яка проживає в Україні, бути конкурентоспроможною, брати участь у житті суспільства та ін. Основними принципами реалізації стратегії

є: 1) цілісність і наскрізність; 2) субсидіарність; 3) участь; 4) доказовість та науковість; 5) інклюзивність; 5) рівність можливостей. Основними пріоритетами стратегії виокремлюють: 1) підвищення безпечності середовища та посилення життєстійкості молоді; 2) формування навичок здорового способу життя, розвиток фізичної культури, культури здорового харчування та психогігієни; 3) залучення молоді до участі у суспільному житті, підвищення її самостійності, конкурентоспроможності, формування у молоді громадянських компетентностей; 4) підвищення мобільності, соціальної і культурної інтеграції молоді в суспільне життя України та світу [21]. Як бачимо дана стратегія має довгостроковий характер своєї реалізації та має свої пріоритети та напрямки розвитку. Щодо оцінки основних пріоритетів національної молодіжної стратегії, то вважаємо, що вона включає актуальні напрямки розвитку молоді, але вважаємо, що серед зазначених пріоритетів відсутні ті, які б сприяли вирішенню соціальних проблем молоді. Вважаємо, що першочерговим завданням має бути оптимізація векторів молодіжної соціальної політика, яка є фундаментом стабільної життєдіяльності будь-якої молодої людини. До таких векторів можна віднести ефективну та реалістичну житлову політику, якісна освіта, можливість працевлаштування з гідною заробітною платнею. Звісно у умовах війни важко це організувати, але для початку має бути хоча б бути перспективне цілепокладання в даному напрямку. Бо саме ефективна молодіжна соціальна політика, спрятиме тому, що та молодь яка з тих чи інших причин наразі знаходиться закордоном, після завершення війни матиме бажання повернутися в Україну.

Вважаємо, що в Україні наразі правове регулювання молодіжної соціальної політики в Україні здебільшого представлено регулюванням в сфері освіти та працевлаштування. Всі інші напрямки, серед яких: житлова, сімейна, соціального захисту, інтегративна, культурна та ін., здебільшого мають описовий характер, без конкретно розуміння особливостей вирішення тих чи інших проблем які можуть міститися у вказаних напрямках.

2.2 Соціально-економічний вплив на молодь в умовах російської збройної агресії

Для того щоб об’єктивно осягнути ті виклики перед якими стоїть сучасна молодь в умовах російсько-української війни, необхідно детально розглянути як в соціально-економічному сегменті вплинула війна на молодь в Україні.

Щороку проводяться дослідження які відображають динаміку впливу російсько-української війни на молодь. За основу розгляду взято соціально-економічний вплив на молодь в умовах війни. Було розглянуто дослідження «Вплив війни на молодь України». Серія даних досліджень підготовлена ГО «Аналітичний центр Cedos» і дослідницькою агенцією Info Sapiens. Ініціативною стороною проведення даного дослідження є Міністерства молоді та спорту України, Програми розвитку ООН в Україні та ін. Одним з таких стало дослідження яке було проведено з жовтня 2022 по січень 2023 рр., порівнюючи із результатами 2021 р., відповідно ще до початку повномасштабного вторгнення [5].

Початок повномасштабної війни вніс в життя українців свої корективи, не виключенням стала і молодь. Так, станом на кінець 2022 року для 50% молоді, найбільшою проблемою була відсутність електроенергії, нестабільного інтернету і мобільного зв’язку [5]. Можемо припустити, що у разі оптимізації проблем які пов’язані з енергопостачанням (відсутності дії графіків виключенням світла) відсоток відповідно може змінюватися.

Якщо порівнювати з 2021 роком, то серед молоді значно збільшилась стурбованість здоров’ям (власним або близьких) – 50% проти 35% у 2021 році. Це стосується також і рівня стурбованості станом психічного здоров’я – 22% проти 11% у 2021 році. В контексті цього необхідно зазначити, що в умовах повномасштабної війни знизилась стурбованість шкідливими звичками з 12% до 7%. Це означає, що серед молоді стали ще більш поширеними шкідливі звички, серед яких паління, вживання алкогольних напоїв та ін.[5].

Учасники фокус-групу відзначили, що війна негативно вплинула на їх здоров'я. Це обумовлено як і обмеженням доступу до послуг у сфері охорони здоров'я, появою або поверненням до шкідливих звичок, погіршенням психологічного здоров'я [5].

Початок повномасштабного вторгнення змінив пріоритети, в результаті чого увага до здоров'я стала мати більше значення чим стурбованість матеріальними проблемами. Показником даного факту стало те, що в 2021 році у молоді найбільш поширеною проблемою була відсутність грошей – 46%. А от в 2022 році її зазначили тільки 31%. Це демонструє той факт, що серед української молоді змінилися пріоритети, а не те що матеріальна проблема серед молоді стала вирішуватися. Навпаки, з початку повномасштабної російсько-української війни українська молодь значно збідніла. Про це свідчать результати дослідження, якщо в 2021 році для 23% опитаних не вистачало грошей на харчування або вистачало фінансів на покриття мінімальних потреб, то в 2022 році дана категорія молоді складала вже 40%. Повномасштабна війна актуалізувала серед молоді проблему фізичної безпеки – 27% , до 2022 року цієї опції не було [5].

В умовах збільшення відсотка незадоволених базових потреб (електроенергія, здоров'я, дохід, безпека), у порівнянні з 2021 роком прослідковується зменшення стурбованості незадоволеними потребами вищого рівня (самореалізація, вплив ЗМІ, гендерна нерівність та ін..). На відміну від цього збільшилась стурбованість щодо відсутності можливості працевлаштування або втратою актуальності професії з 12% у 2021 р. до 19% у 2022 р.[5].

Якщо розглянути аспект життєвих цілей молоді, то найбільше перевагу в умовах війни в 2022 році було надано – сімейному щастю, здоров'ю, кар'єрі. Особливо помітним стало те, що в умовах війни для молоді стало важливішими свобода і незалежність у своїх діях – 52%, коли в 2021 році було – 28%. Динамічного збільшення зазнав показник щодо прагнення молоді стати добрими фахівцями –

42%, проти 14%. Також з 6% у 2021 році, до 37% збільшився показник бажання бути корисними своїй країні [5].

Подібне дослідження відповідно було проведено і в період травень-червень 2024 року. Як і на початку повномасштабного вторгнення так і станом на 2024 рік, питання здоров'я серед молоді займає одне із актуальних проблем – 42%. В даному дослідженні вказується, що жінки турбуються про здоров'я своє та близьких більше – 48%, ніж чоловіки – 36% [15].

Повномасштабне вторгнення відповідно має і свої наслідки, а тому прослідковується і збільшення актуальності щодо інклюзії. Так, українська молодь з інвалідністю та ветерани війни, зазначають, що в Україні є потреба в зміні ставлення до таких людей. Це стосується як і бюрократичних складнощів, мобільності, так і виховання.

Питання безпеки також залишаються актуальною серед представників молоді. Станом на 2024 рік 26% молоді стурбовані фізичною безпекою. Актуальним викликом для молоді залишаються і проблеми пов'язані і з психологічним здоров'я. На сьогодні важко оцінити який вплив має війна щодо погіршення психологічного здоров'я серед українців. Дослідники зазначають, що за час війни прослідковуються значні зміни в сприйнятті молоддю важливості психічного здоров'я, це обумовлено зростанням занепокоєння щодо психічного здоров'я. Так у 2024 році 25% молоді переймається питанням психологічного здоров'я. Традиційно дана проблема найбільш поширеною є серед жінок – 28%, у чоловіків 22% відповідно. Необхідно звернути увагу на регіональні розбіжності щодо потреби в отриманні психологічної допомоги. Фіксується те, що найбільше потребують психологічної допомоги ті, хто до початку повномасштабної російсько-української війни проживав у східних (24%) або південних (21%) регіонах країни. Так результати обґрунтовуються тим, що саме ці регіони зазнали найбільш негативного впливу через наступальні та окупаційні дії ворожої армії. Якщо

порівнювати із представниками центральних та західних регіонів України, то їх результати значно менше, 13% та 11% відповідно [15].

Щодо економічного сегменту, то в 2024 році, 31% мають проблеми через брак коштів. Частка безробітних серед молоді в Україні наразі складає 9%. Прослідковується покращення матеріального самопочуття, серед тих хто змушений економити на харчуванні та вистачає тільки на базові потреби – 34%, на відміну від 39% в 2023 р. [15].

Як вже було вище зазначено, повномасштабне російське вторгнення актуалізувало серед молоді нові проблеми, серед яких відключення електроенергії, втрати житла і майна, служба в армії, обмеження переміщень та ін. В 2024 році значно актуалізувалося питання обов'язкової військової служби. Серед опитаних 20% висловили занепокоєння з цього приводу. Дослідники зазначають, що це здебільшого пов'язано зі змінами до законодавства про мобілізацію. Також якщо порівнювати з 2022-2023 рр., в 2024 році до 14% зменшилося тих хто вважав проблемою відключення електроенергії.

Щодо питань працевлаштування, то в 2024 році 68% молоді прагне працювати в приватному секторі. Через зниження рівня довіри до органів влади прослідковується зменшення популярності державного сектору до 18%. Щодо популярності громадського сектору, то лише 5% респондентів ним цікавляться [15].

Відповідно до розглянутих результатів бачимо, що повномасштабна російсько-українсько значно вплинула на молодь в соціально економічному сегментів. Хоч більшість молоді і є працевлаштованими, значний відсоток вимушений економити з метою заощадження. Відповідно до викликів війни з'явилися і нові соціальні проблеми серед яких проблеми зі здоров'ям, в тому числі психологічному, інклюзії, тощо.

Цікавим є також дослідження «Між надією та відчаєм: цінності та переконання молодих українців сьогодні», яке було проведено в листопаді 2024 року. Результати даного дослідження свідчать про те, що молодь висловлює значне

невдоволення поточною економічною ситуацією в країні. Так, 78% респондентів зазначили, що вони незадоволені тим, як функціонує економіка. Найбільше невдоволення обумовлене через не задоволену політику уряду щодо зменшення нерівності в доходах, заходами зі зменшення рівня бідності, та слабкими зусиллями на забезпечення стабільної чи безпечної зайнятості.

Щодо впливу війни, то молодь зазначає, що через ті чи інші причини які прямо чи опосередковано пов'язані з війною, 23,6% молоді були вимушені переїхати в інший регіон України, а 11,2% за межі країни. Також 42,8% зазначило, що через війну їх психологічний стан суттєво або дуже суттєво погіршився. Психологічні проблеми пов'язані з нестабільною безпековою ситуацією [25].

Відповідно до розглянутих результатів соціологічних досліджень, повномасштабна російсько-українська війна негативно вплинула на соціально-економічний стан української молоді. Як бачимо, війна сприяла тому, що молодь сикнулася з низкою викликів: економічна нестабільність, втрата житла, психологічні травми, зміни в освітньому процесі, доступі до працевлаштування, тощо. Сукупність даних потреб вказує на активізацію та комплексну потребу в реалізації ефективної та актуальної молодіжної соціальної політики в Україні.

2.3. Особливості реалізації молодіжних соціальних ініціатив молоді до та під час повномасштабної війни в Україні

Враховуючи пасивність держави у вирішенні певних соціально важливих питань для молоді, та активність української молоді, не менш важливою є реалізація молодіжних соціальних ініціатив молоді. Нашим завданням є розглянути наскільки вплинула повномасштабна війна в Україні на особливості реалізації молодіжних соціальних ініціатив.

Для того щоб прослідкувати особливості трансформації реалізації молодіжних соціальних ініціатив необхідно розглянути особливості даних ініціатив до та після початку повномасштабної війни в Україні.

Вже в період російсько-української війни, але ще до початку повномасштабної війни, більшість молодіжних соціальних ініціатив мали проактивний характер, мали довгострокові перспективи, та засновувалися на інноваційних цінностях.

Однією із таких ініціатив яка набула масштабного характеру стала організація волонтерських таборів для відновлення пошкоджених будинків – «Будуємо Україну Разом» (БУР). БУР було засновано молоддю в 2014 році, з благодійної організації «Львівська освітня фундація». Тоді молодь з Львівської області на волонтерських засадах встановили вікна у Краматорській багатоповерхівці та відбудували два повністю зруйновані будинки у Семенівці.

Таким чином волонтерська акція яка мала на меті відновити будинки, знищені росією на сході України, переросла у волонтерський рух по всій Україні. Згодом дана молодіжна ініціатива запустила соціальний інкубатор, який давав знання та фінансування для розвитку місцевих молодіжних активістів. Організаційна модель БУР представляє собою волонтерство, неформальну освіту, фінансування бізнес та освітніх проєктів, менторство та формування довіри. БУР почала розростатися і станом на 2016 рік організація проводила будівельні табори в 11 містах, в 4 з яких утворилися молодіжні центри [12].

Після початку повномасштабної російської української війни БУР посилила свою діяльність відповідно до викликів війни. Так, в перші дні війни БУР забезпечив продуктами соціальну їдальню у Слов'янську, а також усім необхідним постраждалі громади в Соледарі, Новій Водолазі, Доманівці та ін.. Певний період БУР займався підтримкою військовослужбовців які свого часу були залучені до волонтерської діяльності БУР. Також БУР надавав всебічну допомогу у вигляді дронів, бронежилетів, аптечок та ін.. Наразі БУР активно займається відновленням

житла для переселенців [12]. Окрім відбудови БУР займається і просвітницькою діяльністю у сфері проєктного менеджменту [3].

Окрім волонтерської діяльності, до початку повномасштабної війни поширеним був екологічний рух. Однією із таких є «Всеукраїнський молодіжний рух «Лец ду іт Юкрейн». Це екологічний рух, який є частиною всесвітнього руху «Let's Do It World», що об'єднує 191 країну. Let's do it Ukraine організовує в Україні наймасовіші прибирання починаючи з 2015 року. Найбільш відомими акціями Let's do it Ukraine є «Зробимо Україну чистою разом!» та Всесвітній день прибирання «World Cleanup Day», «Чисті пляжі разом!», «Національна мапа пунктів прийому вторинної сировини», «Всеукраїнський форум взаємодії та розвитку». Основна мета даного молодіжного руху є виховання у громадян дбайливого ставлення до навколишнього середовища, формування дбайливого ставлення до довкілля, зменшення негативного вплив людини на навколишнє середовище [30].

Не менш важливим сегментом молодіжної ініціативи в Україні був розвиток лідерства. Однією із таких є Українська академія лідерства (УАЛ) що є одним із потужних молодіжних лідерських рухів в Україні. УАЛ це освітній проєкт для молоді віком 16–20 років. Основною метою якого є формування у молоді лідерських якостей та соціальної відповідальність через навчання та практичні завдання.

Молодіжні соціальні ініціативи можуть мати як і всеукраїнський характер, як наприклад розглянуто вище, так і локальний характер. Однією із таких можна вважати «Молодіжну раду Запоріжжя» яка виступає як платформа для участі молоді в розробці локальних рішень. Основною місією є забезпечення узгоджених дій у вирішенні питань, які пов'язані із життям молоді та участю її в усіх сферах життя суспільства вмісті. Основними векторами діяльності є акції з благоустрою міста, підтримки малозабезпечених сімей та організації культурних заходів [9].

З початком повномасштабної війни молодіжні соціальні ініціативи ініціатив переорієнтувалися відповідно до викликів війни, а саме на допомогу армії, переселенцям та постраждалим, розвиток національної ідентичності, тощо.

Однією із таких став проєкт «Плекаймо українську ідентичність». Це проєкт ініціативної та активної молоді, метою яких є згуртованість та соціальна стійкість молоді Тернівської територіальної громади. Основними цілями даної молодіжної ініціативи є: 1) об'єднання зусиль задля подолання викликів, пов'язаних із російсько-українською війною; 2) формування в молоді позитивної української ідентичності; 3) підвищення рівня свідомості, патріотизму серед молоді, та ін. [10].

Початок повномасштабної війни сприяв до розуміння необхідності виховання в молодого покоління патріотизму та активної громадянської позиції. Окрім цього, виклики війни призводять до зростання кількості осіб, яким загрожує соціальна ізоляція та потребують допомоги, це стосуються як і ВПО, ветеранів війни та осіб із інвалідністю. Враховуючи різного роду виклики, є потреба в реалізації об'єднавчих молодіжних соціальних ініціатив.

Не менш цікавою є така ініціатива як «Формування культури безоплатного донорства крові серед молоді». Передумовою створення даної ініціативи стало те, що в Україні не проводять профільну робота з молоддю 14–35 років щодо ролі та значення донорства крові. Як наслідок, особливо в умовах війни, прослідковується дефіцит донорських компонентів. Це обумовлено тим, що молодь через тиск оточення та стереотипів не наважуються стати донорами. Хоча саме молодь є сприятливою групою для донацій [10].

Так, за 2023 рік, Благодійний фонд «Мій ДОНОР», який і є організатором даної молодіжної ініціативи провів понад 20 презентацій-тренінгів серед студентської молоді в Хмельницькому з метою підвищення рівня обізнаності в тематиці донорства. Також було проведено низку вуличних інтерактивних заходів, які присвячені тематиці впливу поганого харчування на якість компонентів крові [10].

Самою популярною в умовах війни є волонтерські молодіжні соціальні ініціативи. Однією із таких є Громадська Організація «ACTIVE GENERATION», яка була утворена у вересні 2022 року. Дана ГО представляє собою ініціативну спільноту, метою функціонування якої є створення сприятливих умов для розвитку лідерського потенціалу та активної громадянської участі української молоді. За час свого існування ГО провела низку заходів серед яких: Літній BootCamp Лідерства 2024 в Миколаєві, Студентський форум «Горизонт Лідерства» у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили, Онлайн-Табір із Соціальної Реклами «Думка» та ін. [29].

Від початку повномасштабної війни, активно реалізовується молодіжна ініціатива Волонтерський штаб спільно із молоддю від ГО «Молодіжний культурно-освітній «Центр науки Тернополя». Пріоритетними напрямками даної ініціативи є: надання гуманітарної допомоги (продуктові набори, медикаменти, військова амуніція, гігієнічні набори, одяг та взуття) військовим, внутрішньо переміщеним особам, а також направлення вантажів до постраждалих міст і сіл. У роботі штабу задіяні близько 100 волонтерів, третина з яких є ВПО. Початок повномасштабної війни сприяло появі та реалізації даної ініціативі, що в результаті спонукало до швидкої адаптації та реагування на виклики які пов’язані з російсько-українською війною [10].

Розглянуті молодіжні соціальні ініціативи як і ті які реалізовувалися ще до початку повномасштабної війни, але вже в умовах російсько-української війни, і ті ініціативи які були започатковані починаючи з 24.02.2022 р., мають соціально корисний характер та здебільшого націлені на розвиток молоді, відбудову країни та допомогу тим хто її потребує.

Сучасна молодіжна соціальна політика реалізовується на засадах певних нормативно-правових документів, серед яких: Конституція України, ЗУ «Про основні засади молодіжної політики», «Про освіту», Кодекс законів про працю України. Вважаємо, що на сьогодні є потреба як в оптимізації існуючої

законодавчої бази, так і напрацюванні нових нормативно-правових актів які ю сприяли оптимізацію таких соціально важливих для молоді питань як: підтримка молоді в умовах війни, цифровізація молодіжної політики, залучення молоді до державного сектору, соціально-економічна підтримка молоді. Як демонструють розглянуті дослідження повномасштабна війна має негативний соціально-економічний вплив на молодь, це стосується як і погіршення стану здоров'я молоді, матеріального стану, безпековий стан. Війна трансформувала цінності для молоді, відповідно роль сім'ї для молоді стала більш значущої. Молодь не зважаючи на виклики війни продовжує впроваджувати в життя соціально корисні ініціативи які в тій чи іншій мірі сприяють вирішенню проблем які пов'язані з викликами війни.

РОЗДІЛ 3
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА ФАКТОРИ ОПТИМІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

3.1. Емпіричне дослідження факторів оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах російської збройної агресії

Для того, щоб дослідження мало науковий та доказовий характер є потреба в організації та проведенні емпіричного дослідження. Будь-яке емпіричне дослідження має ґрунтуватися на певній методологічній базі. До емпіричного рівня наукового пізнання зазвичай належать прийоми та методи пізнавальної діяльності, які відповідно своїх характеристик наповненні практичним досвідом та відповідно здатні продемонструвати безпосередній результат.

Одним із основних прийомів емпіричного дослідження, відповідно до мети даної роботи, було обрано кількісну методику дослідження, яка базується на опитуванні певної кількості респондентів, що дозволить отримати певні інформативні дані, що досліджуються. Отримання розгорнутої думки респондента, відповідно, до тих питань які нас цікавлять є відбувається завдяки опитуванню. Особливість опитування полягає в тому, що воно спрямоване на отримання даних за допомогою прямого або опосередкованого спілкування інтерв'юера з респондентом. Одним із основних видів опитування є анкетування, яке полягає у отриманні інформації, даних шляхом письмових відповідей респондентів на поставленні запитання у анкеті [18].

В сучасному світі опитування є одним із це найпоширеніших методів збору даних, ним активно користуються як і соціологи, так і інші дотичні наукові галузі. Особливість опитування полягає у тому, що воно засновується на анкетуванні респондентів, що в свою чергу надає можливість зібрати широкий обсяг інформації за короткий період часу. Сучасні опитування зазвичай проводяться або у вигляді

стандартизованих анкет, або у формі структурованих інтерв'ю. Процес опитування дозволяє дослідникам оцінити ставлення населення до різних аспектів життєдіяльності, визначити ключові засади недоліків досліджуваної системи, та відповідно об'єктивно оцінити її стан та можливості. Застосування анкетування дозволяє нам отримати репрезентативне уявлення про глибину і ширину соціальної потреби у цьому питанні. Опитування, завдяки його особливостям надає нам можливість ідентифікувати фактори, які впливають на ставлення респондентів щодо досліджуваної тематики.

Під час організації та проведення опитування необхідно враховувати низку факторів, а саме: вибірка респондентів, розробка анкети з урахуванням специфіки досліджуваної теми, забезпечення конфіденційності та анонімності відповідей, а також аналіз отриманих даних з використанням відповідних методів.

Щодо особливості того інструментарію, який було застосовано під час нашого дослідження «Оптимізація молодіжної соціальної політики в умовах російсько-української війни». Анкету було розроблена в Google Форми та розміщено в Інтернет просторі, анкета є анонімною. Для проведення дослідження булу залучена молодь віком від 18 до 35років, використана випадкова вибірка, яка передбачає опис типового для всієї генеральної сукупності, обсяг якої склав 50 осіб.

Щодо структури анкети то вона складається з кількох тематичних блоків, які охоплюють певну характеристику нашої досліджуваної теми.

До складу тематичних блоків інструментарію входить дослідження розуміння респондентами стану молодіжної соціальної політики, її особливостей впливу під час війни. У цьому блоці ми розглядаємо питання визначення важливих для респондентів складових молодіжної соціальної політики: аналіз стану молодіжної соціальної політики, ефективність її впливу на молодь.

У наступному блоці ми аналізуємо погляди щодо того. Які б заходи молодіжної соціальної політики були б більш ефективними та доречними в умовах російсько-української війни.

Отже, у нашому емпіричному дослідженні ми опираємося на використання кількісної методики, а саме опитування. Основним методом є анкетування на просторах Інтернету серед української молоді віком від 18 до 35 років. Інструментарій складається з 2 тематичних блоків та соціально-демографічного профілю.

3.2. Аналіз результатів дослідження факторів оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах російської збройної агресії

Три роки як триває повномасштабна російсько-українська війна, яка відповідно впливає на перебіг життєдіяльності кожного українця, не виключенням є і представники молодого покоління. Для того, щоб об'єктивно усвідомлювати стан молодіжної соціальної політики в умовах воєнного стану 25-26 лютого 2025 року, було проведено соціологічне опитування серед молоді віком від 18 до 35 років, на тему «Оптимізація молодіжної соціальної політики в умовах російсько-української війни». Першим питанням дослідження стало «Оцініть, будь ласка, загальний стан реалізації молодіжної соціальної політики в умовах російсько-української війни?», мета якого саме продемонструвати як саме молодь оцінює ефективність молодіжної соціальної політики в державі в умовах війни. Відповіді розподілилися наступним чином, що Повністю задоволені – 6%, Скоріше задоволені – 16%, В цілому задоволені – 28%, Скоріше незадоволені – 32%, та Повністю незадоволені – 18%. Візуально відображені на Рис. 3.1.

Як бачимо, сегмент тих, хто незадоволений в тій чи іншій мірі, більший та дорівнює 50% опитаних. Це свідчить про те, що молодіжна соціальна політика в умовах війни не функціонує навіть на задовільному рівню, бо кожен другий представник, вважає, що молодіжна соціальна політика не є ефективною.

Рис.3.1. Стан реалізації молодіжної соціальної політики в умовах війни

Для того, щоб усвідомити, рівень впливу молодіжної соціальної політики, наступним питанням стало «Чи відчуваєте Ви вплив молодіжної соціальної політики на своє життя?», яке відображене на Рис.3.2., відповідно до відповідей на дане питання, відчувають на собі вплив молодіжної соціальної політики – 24% опитаних, частковий вплив та відсоток тих хто не відчуває вплив однаковий та дорівнює – 38%.

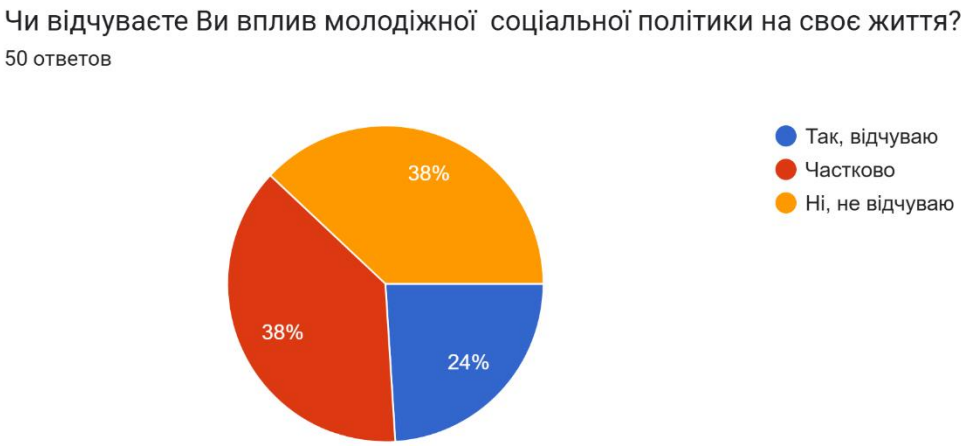

Рис.3.2. Вплив молодіжної соціальної політики на життя молоді

На основі двох питань вже прослідковується певна кореляція, 24% тих хто задоволений молодіжною соціальною політикою, та 24% тих хто відчуває її вплив. Тому може оцінити, що лише четверта частина молоді позитивно відчуває вплив молодіжної соціальної політики. Інші є відповідно відчувають або опосередкований вплив або взагалі не бачать активних заходів молодіжної соціальної політики.

Щодо сфер, молодіжної соціальної політики, які на думку респондентів потребують покращення, то відповідно до Рис. 3.3., бачимо, що 72% зазначили на оптимізації сфері працевлаштування, а 66% вказали на також на сферу житлових програм. В діапазоні від 50 до 60% зазначили необхідність оптимізації в сфері освіти, підтримки підприємництва та соціального захисту молоді.

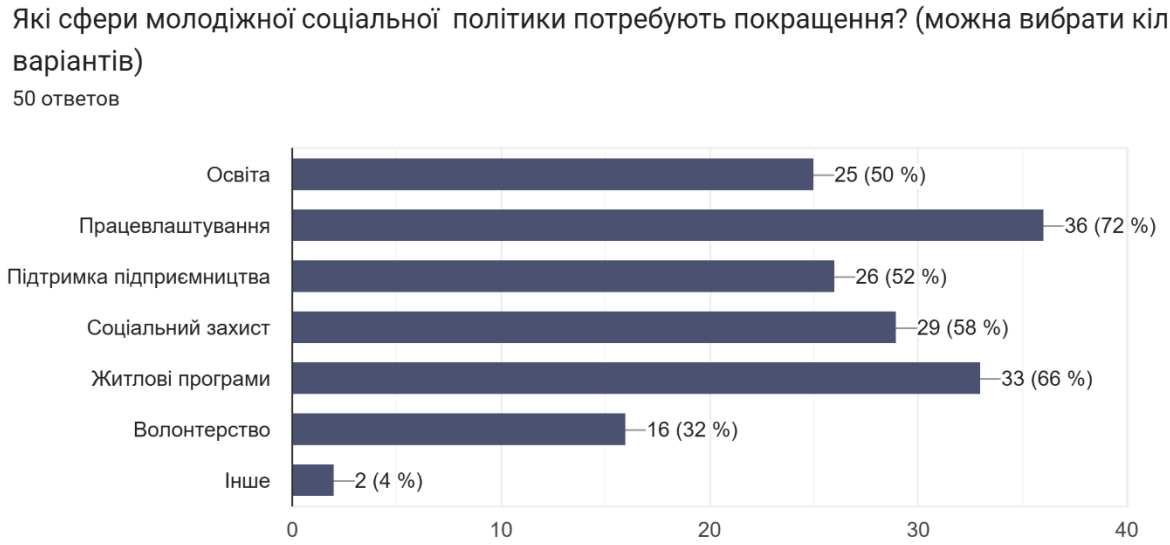

Рис. 3.3. Сфери молодіжної соціальної політики які потребують покращення

То як бачимо, найбільшими проблемами серед молодіжної соціальної політики є сфер працевлаштування та житла. Сучасна ситуація на ринку праці потребує здебільшого працівників в сфері будівництва, соціальної роботи та реабілітації, що обумовлено викликами та наслідками війни в Україні. Відповідно до даних потреб сучасна молодь, особливо віком від 25 до 25 років, потребує

перекваліфікації, відповідно до змін на ринку праці. Щодо житлової політики, то наразі будівництво житла в Україні активно відбувається лише в столиці, і в деяких містах Заходу України. У всіх інших регіонах країни через виклики війни, або інвестиційну не привабливість темпи побудови нового житла замалі. Або молоді родини не здатні придбати нове житло, навіть в іпотеку.

Щодо питання Чи відомі вам молодіжні програми або ініціативи у вашому регіоні», відповідно до Рис. 3.4., бачимо, що 46% чули про них, нічого не чули 20% і 34% про них знають. Здебільшого це стипендії для студентів – 74% та навчальні курси та гранти – 62%.

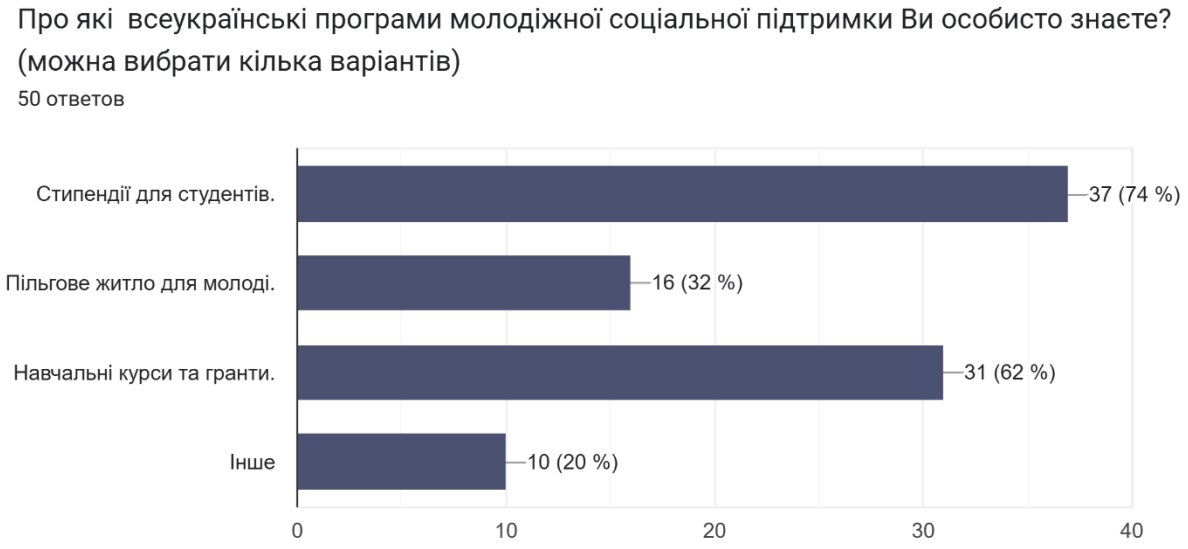

Рис.3.4. Найвідоміші всеукраїнські програми соціальної підтримки молоді

Так, на відкрите питання, «Чи брали Ви участь у будь-яких державних або громадських програмах для молоді? Якщо так, яких саме?». Значна кількість респондентів зазначили, що не брали участі, але певна кількість респондентів відповіли, що брали участь в роботі громадських організацій, тренінгах, або отримували підтримку для обдарованої молоді у вигляді мерських стипендій. Як бачимо, поширеними є заходи є мало витратні заходи, які в тій чи іншій мірі

сприяють формальному розвитку молодіжної соціальної політики. Але подібні заходи не вирішують ключових проблем які є актуальним в умовах війни.

Щодо тих проблем з якими частіше зустрічається сучасна молодь в умовах війни, 76% опитаних зазначили що це психологічний стрес через війну, 68% – відсутність гідної роботи, 48% - відсутність фінансової підтримки для реалізації власних ініціатив, проблеми із житлом мають – 18%, низька доступність якісної освіти – 9%, та інші проблеми – 3%. Отримані результати відображені на Рис. 3.5.

Рис. 3.5. Основні проблеми молоді в Україні

Відповідно до даних результатів бачимо, що наразі є потреба реалізації заходів молодіжної соціальної політики яка буде сприяти оптимізації психологічного стану молоді внаслідок війни. Підтвердженням вище зазначених проблем стала чергова фіксації проблеми відсутності працевлаштування. Проблема із житлом обумовлена як і окупацією, руйнуванням житла, так і вище названих проблем.

В продовженні впливу війни, то всі респонденти зазначили, що російсько-українська повномасштабна війни, в тій чи іншій мірі негативно вплинула на них – Рис.3.6.

Рис. 3.6. Рівень впливу війни на молодь.

Отже бачимо, що 50% зазначило, що війна дуже суттєво вплинула на них в наслідок якої вони опинилася у складному соціальному становищі. 36% та 14% зазначили, що відповідно суттєво та частково війна вплинула на молодь. Отже, вплив війни важко недооцінити, тому даний фактор необхідно враховувати під час розробки перспективних планів щодо реалізації державної молодіжної соціальної політики.

Окрім погіршення соціального становища молоді, війна також негативно вплинула і на можливості в навчанні та роботі. Так, 46% респондентів зазначили на часткові обмеження в даному питанні, 28% зафіксували суттєві обмеження, не вплинула війна на 4% респондентів. – Рис.3.7. Але необхідно зауважити, що для 22% респондентів, війна стала каталізатором того, що сприяла новим можливостям. Більшість респондентів зазнали обмежень через війну. Звісно конвертувати національне горе у нові можливості вийде далеко не кожного, але необхідно сприймати це також крізь суб’єктивну призму молоді, бо для когось міграція

закордон може сприйматися як кара, а для когось можливість розпочати життя в новій країні.

Рис.3.7. Вплив війна на можливості навчання та роботи серед молоді.

Так, війна вплину на всіх, та значно скорегувала плани молоді щодо можливостей побудови власного майбутнього. Але українська молодь має чітко усвідомлювати та будувати плани щодо свого майбутнього вже відповідно до нових умов та викликів. Держава має чітко враховувати те, чого прагне, та те що необхідно молоді наразі. Відповідаючи на питання «Яких ресурсів або можливостей Вам наразі не вистачає для самореалізації?» (Рис.3.8.) , 46% респондентів зазначили фінансуванні, 26% - професійного розвитку, а 22% підтримки з боку держави/громади, 4% на освітніх програм. Низький відсоток освітніх послуг можна аргументувати тим, що значна частина молоді ще встигла отримати освіту у мирний час. Щодо фінансування, то це передбачувана, фінансова криза, відсутність житла, та можливостей, сприяють наявності гострої недостатності фінансування навіть базових потреб серед молоді. Навіть наявна заробітна плата, не дозволяє молоді забезпечувати власний гідний рівень проживання.

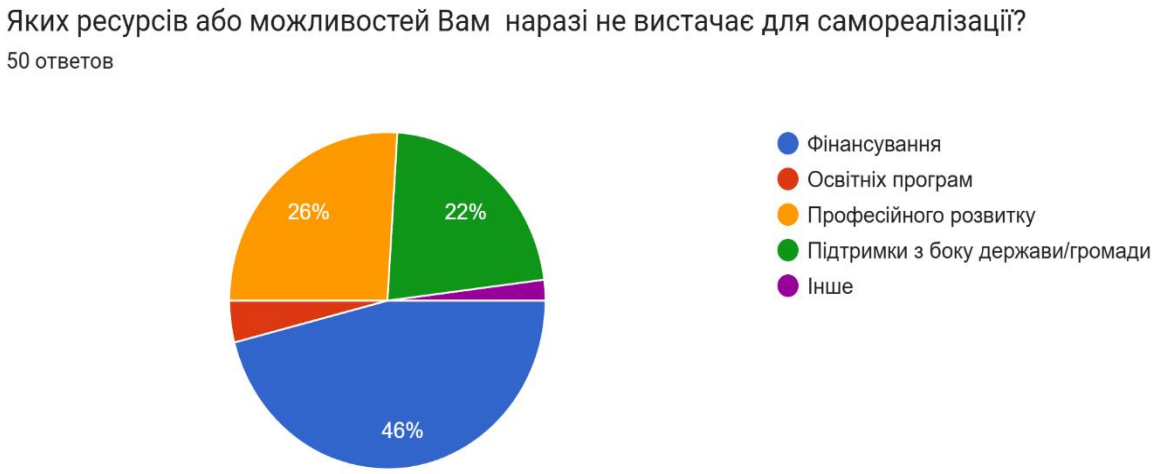

Рис. 3.8. Яких ресурсів потребує молодь для самореалізації.

Щодо розуміння того які проблеми першочерговими необхідно вирішувати в сфері молодіжної соціальної політики, то узагальнюючи результати, можемо зазначити, що найвищий пріоритет надали працевлаштуванню. Другий пріоритет це житло, третій пріоритет це соціальна підтримка молодих сімей, четвертий пріоритет це психологічна підтримка, і п'ятий - це освіта. Більш детально ознайомитися з результатами можна в Рис.3.9. Бачимо, що окрім традиційних проблем, не менш важливу роль відіграє і питання підтримки молодих сімей, бо молоді сім'ї окрім традиційних проблем житла та роботи, відповідно мають намір народжувати та виховувати дітей, що в свою чергу потребує додаткових витрат та можливостей. Звісно, в умовах війни, утворювати сім'ї вкрай важко та ризиковано, але держава має враховувати що це природній процес, а також формування майбутнього країни, тому у вирішенні проблем із житлом та роботою, держава в комплексі має вирішувати питання пов'язані з проблемами молодих сімей.

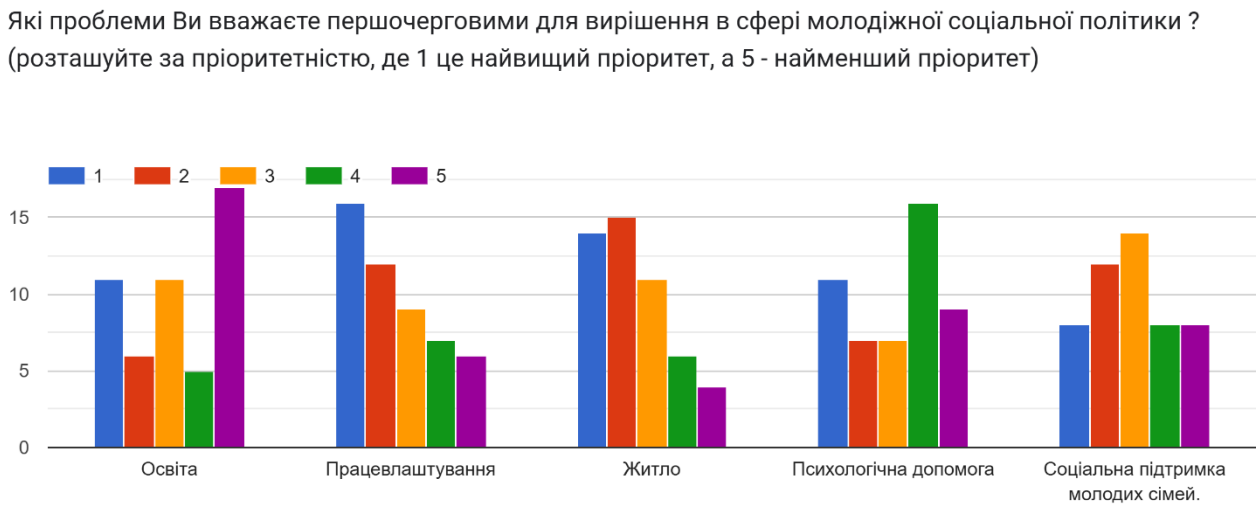

Рис.3.9. Пріоритети молоді щодо вирішення ключових проблем.

Рис. 3.10. Бачення молоді щодо послуг та програм, які слід запровадити.

На Рис. 3.10. Бачення молоді щодо послуг та програм, які слід запровадити, бачимо, що на думку 82%, саме фінансова підтримка має бути запроваджена у якості соціальної підтримки молоді під час війни. Відповідно до умов війни на 72% необхідно також запроваджувати заходи психологічної допомоги у якості

соціальної підтримки для молоді. Молодь також усвідомлює трансформації на ринку внаслідок війни, і тому на думку 64% програми з навчання новим професіям будуть доцільними в умовах війни. Отже, бачимо, потребу у більш комплексному підході щодо реалізації різноманітних заходів які б сприяли б соціальній підтримці молоді в умовах війни.

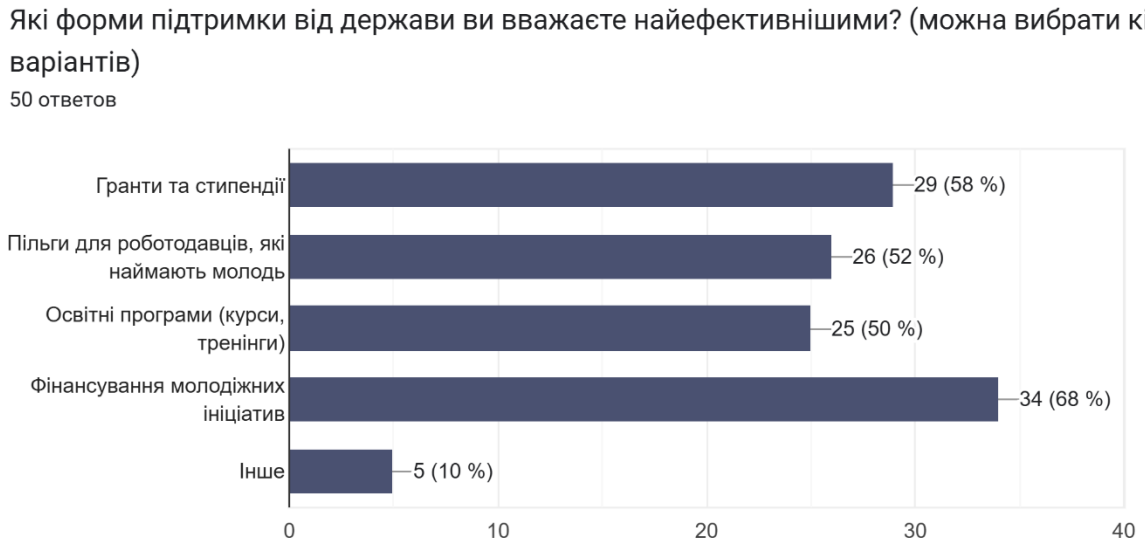

Рис.3.11. Форми підтримки від держави молоді

Відповідно до Рис.3.11. Форми підтримки від держави молоді, бачимо, що найбільшою потребою для молоді є фінансування, щодо форм які може застосувати держава, найефективнішими вважають – фінансування молодіжних ініціатив – 68%, гранти та стипендії – 58%, пільги для роботодавців які наймають молодь – 52%, освітні програми – 50%. Отже, урізноманітнення фінансових можливостей розвитку соціальних ініціатив молоді може оптимізувати положення молоді та сприяти розвитку держави завдяки молодіжним ініціативам.

На фоні гучних заяв про гіпотетичне завершення війни, виникає відповідно питання, чи готова сучасна молодь ставати частиною відбудови країни після війни? Відповідно до Рис.3.12, бачимо, що абсолютна більшість – 68% зазначає, що готова,

30% ще не впевнені, і лише 2% мають відповідь – ні. Держава має розуміти, що молодь готова бути залученою до відбудовчих процесів, та відповідно має заохочувати дане бажання, бо молодь це майбутнє держави.

Рис.3.12. Чи бачить себе молодь частиною відбудови країни після війни.

І на останок, щодо того, як респонденти задоволені рівнем соціальних можливостей в м. Запоріжжя в населеному пункті в якому вони проживають (Рис.3.13.).

Рис.3.13. Рівень задоволення соціальними можливостями в Запоріжжі, або ін.н.п.

То по 34% отримали відповіді скоріше не задоволені та в цілому задоволені, і по 14% як скоріше задоволені так і повністю незадоволені, і відповідно 4% повністю задоволені. Таким чином, можемо зазначити, що на рівні місцевого самоврядування, молодь займає посередницьку позицію з нахилом до негативного боку, щодо рівня соціальних можливостей на рівні громади.

На основі проведеного дослідження можемо зазначити, що ключовими проблемами молодіжної соціальної політики в умовах війни є житлова політики, працевлаштування з гідною заробітною платнею, допомога молодим сім'ям та психологічна допомога. Щодо факторів оптимізації, то сучасна молодь здебільшого потребує фінансування, яке можна реалізовувати на засадах взаємовигідних форм, гранти, стипендії, фінансування молодіжних ініціатив. Наразі вважаємо, перед як і перед профільними міністерствами, так і органами місцевого самоврядування стоїть завдання врахувати наявні запити від молоді, для подальшої оптимізації молодіжної соціальної політики, як і в умовах російсько-української війни, так і в перспективі тих викликів які будуть після її завершення.

3.3. Рекомендації для оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах російської збройної агресії

На основі теоретичного та емпіричного дослідження, відповідно є потреба надати певні рекомендації які матимуть на меті сприяти оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах російсько-української війни.

1) Підтримка молодіжного підприємництва як сприяння становленню продуктивної та ініціативної молоді. Результати дослідження продемонстрували, що сучасній молоді в умовах війни не вистачає фінансової підтримки, яка в перспективі сприяла би вирішенню низки соціальних проблем. Відповідно до розуміння даної потреби є необхідність у розвитку та активному впровадженні програм підтримки соціального підприємництва для молоді. Це б свою чергу

сприяло б вирішенню низки проблем соціального характеру молоді, працювало б на перспективу того, що молодь не розмірковувала над перспективою змінити постійне місце проживання десь закордоном, та відповідно сприяло б гуртуванню молоді навколо ідеї подальшого розвитку держави. Щодо особливостей підтримки молодіжного підприємництва, особливо корисним було б надання пільгових кредитів та грантів для молодих підприємців, які реалізують соціально корисні проєкти у громадах. Відповідно до даного розуміння бачимо, що даним питання мають активно займатися як і органи виконавчої влади, так і органи місцевого самоврядування.

2) Оптимізація та поширення програм пільгового кредитування на житло для молоді та молодих сімей. Багато молодих людей зустрічається з проблемою відсутністю власного житла, що в свою чергу стає перепоною для можливості утворення сім'ї. Усвідомлення дано проблеми має знешкодити ключові перепони які стоять перед молоддю на шляху отримати власне житло. Одним із варіантів є надання державних пільгових кредитів, яке передбачатиме продовження та розширення відповідних програм, які б надавали молоді можливість отримати довгострокові пільгові кредити для будівництва або придбання житла. Це дозволить зробити житло більш доступним для молоді. Більшість таких програм відбувається на конкурсних засадах, відповідно є потреба у спрощенні умов участі, отже, для оптимізації даного процесу необхідним є спрощення критеріїв відбору учасників програм з метою охоплення більш ширшого кола молодих людей, включаючи тих, хто постраждав від військових дій або є внутрішньо переміщеними особами.

3) Сприяння утворенню та розвитку молодих сімей завдяки фінансовій підтримці. Питання демографії на сьогодні турбує багатьох, тому для того, щоб хоч частково оптимізувати даний процес є потреба у гідній одноразовій фінансовій допомозі при народженні дитини. Дана фінансова допомога має бути такою, що допомогти молодим батькам покрити первинні витрати, пов'язані з появою новонародженого. Для того, щоб забезпечити, хоча б мінімальну стабільність, є

потреба у запровадженні податкових знижок або відрахувань для молодих сімей, що дозволить зменшити фінансове навантаження та стимулюватиме народжуваність.

Питання організації житла для молоді в умовах війни є надскладним завдання, враховуючи безпекові та економічні виклики. Тому одним із варіантів оптимізації може стати розвиток орендного житла з доступними умовами. Одним із кроків може стати створення фонду соціального житла для тимчасової оренди молодими сім'ями за пільговими умовами, що стане проміжним етапом перед придбанням власного житла. Як альтернатива, державна молодіжна соціальна політика може підтримувати будівництво орендного житла, так надання державних стимулів забудовникам для зведення житлових комплексів, призначених для довгострокової оренди молоддю та молодими сім'ями.

Зважаючи на те, що тема житла може стати темою для шахрайства та маніпулювання, є потреба в створенні відповідних спеціалізованих консультаційних центрів, а яких молодь зможе отримати всю необхідну інформацію про можливі програми та умови участі. Також можливим є варіант розробки спеціальних мобільних додатків які надаватимуть актуальну інформацію про державні та місцеві ініціативи в сфері житлової політики та підтримки сімей.

4) Оптимізація щодо питань працевлаштування та забезпечення гідної заробітної плати є ключовим завданням для забезпечення економічного розвитку та соціальної стабільності в Україні. Даний оптимізаційний крок, для своєї результативності має включати у себе низку складових. По-перше це підвищення якості освіти та відповідність її ринку праці. Для цього необхідним є адаптація освітніх програм відповідно до потреб сучасного ринку праці, що в свою чергу забезпечить молодь актуальними знаннями та навичками. Також сприятиме оптимізації і розвиток дуальної освіти, таким чином поєднання теоретичного навчання з практичною підготовкою, надасть можливість молоді адаптуватися до умов ринку праці, а також сприятиме їх конкурентоспроможності. По-друге, кожен

роботодавець, хоче щоб на запропоновані ним вакансії вже йшли досвідчені працівники, тому для того, щоб роботодавці були більш лояльними для молоді є потреба в стимулювання роботодавців до працевлаштування молоді. Це можуть бути як і фінансові стимули у вигляді податкових пільг або субсидій для підприємств, які активно приймають на роботи молодих спеціалістів що в свою чергу сприятиме зменшенню рівня безробіття серед молоді

Щодо питання гідної оплати праці, то наразі необхідно посилити контроль за виконанням трудового законодавства, особливо щодо своєчасної виплати заробітної плати та забезпечення безпечних умов праці. Наразі актуальним питанням є підвищення мінімальної заробітної плати, яке буде відповідати економічним реаліям.

5) Посилення психологічної допомоги для молоді. Війна значно вплину на психологічний стан українців, на виключенням є і молодь. Втрати на війни близьких та знайомих, руйнація минулого життя (окупація, та знищення низки населених пунктів), значне збільшення категорії внутрішньо переміщених осіб. На сьогодні відповідно до результатів опитування є потреба у запровадженні програм які б сприяли психологічній реабілітації молоді. Особливо це стосується тієї молоді які мають травматичний досвід, за час війни втратили близьких, та відповідно є переміщеними особами. Такі програми можуть функціонувати в спеціально утворених молодіжних центрах кризової допомоги в громадах.

6) Збільшення можливості для молоді отримання якісної та доступної освіти. Війна та відповідно її наслідки у сфері фінансування в тому числі зменшують можливість отримати якісну освіту (зменшення бюджетних місць, зростання вартості контрактного навчання). Далеко не кожен може собі дозволити сплачувати за навчання. Тому наразі є потреба у поширенні грантових програм як для ЗВО, так і окремо для молоді, які допомагатимуть полегшити процес сплати за навчання. Також особливої уваги потребує популяризація професійних ліцеїв, де навчання

можна отримати на бюджетних засадах, і в перспективі відбудови держави, буде затребуваним.

В контексті викликів війни, необхідно звернути увагу на молодь з прифронтових та деокупованих територій, та відповідно надати можливість безкоштовних онлайн-курсів та менторських програм. Також з розрахунку на подальшу післявоєнну відбудову корисним буде підтримка студентів які спеціалізуються на науковій тематиці яка присвячена особливостям післявоєнного відновлення.

7) Розвиток молодіжної політики яка спрятиме підвищенню громадської активності молоді, розвитку волонтерства та залученню молоді до процесів прийняття рішень. Є потреба і підтримці молодіжних волонтерських рухів, які спеціалізуються на допомозі військовослужбовцям, та інших категорій осіб які постраждали внаслідок війни. Відповідно до вище розглянутих проблем і популяризації молодіжної ініціативи корисним також буде запровадження грантових програм, які будуть сприяти реалізації молодіжних ініціатив які спрямовані на післявоєнне відновлення. Вже на сьогодні в інформаційному просторі періодично актуалізується питання виборів, тому на сьогодні стоїть завдання залученням молоді до стратегічного розвитку громад як і в умовах війни, так і після її завершення. Тому наразі є потреба залучення молоді до лав місцевого самоврядування, з метою організації циркуляції політичної еліти. Але для того, щоб молоді чітко розуміла свої права та можливості є також потреба в організації та проведенні інформаційних кампаній, метою яких буде підвищення громадянської активності молоді, які б також сприяли формуванню культури відповідальності, взаємодопомоги та єдності.

Розглянутий комплекс рекомендацій, які спрямовані на вирішення проблем з житлом, працевлаштуванням, допомогою молодим сім’ям, психологічною підтримкою, освітою, сприянню формуванню громадянської освіти серед молоді,

мають оптимізувати молодіжну соціальну політику як в умовах російсько-української війни, так і в перспективі її завершення.

ВИСНОВКИ

Якщо оцінювати загальний стан дослідження особливості соціальної політики в Україні, то вона представлена низкою напрямків, серед яких провідними є питання загальна оцінка стану соціальної політики, питання людей з інвалідністю, дітей та жінок, людей похилого віку, тощо. Стосовно вектору дослідження особливостей молодіжної соціальної політики, то воно представлене незначною кількістю наукових досліджень, які за своєю сутністю закликають до актуалізації більш детального вивчення ролі та сутності проблеми молодіжної соціальної політики. Вважаємо, що стан наукового дослідження особливостей молодіжної соціальної політики в умовах російсько-української війни, наразі висвітлено недостатньо, та потребує детальних та комплексних досліджень даного питання.

Уточнення сутності та особливостей основних понять дослідження: «молодь», «соціальна політика», «війна», «російсько-українська війна», продемонструвало нам наявність певного сегментоваго зв'язку. Поняття «соціальна політика» продемонструвало нам що це певні діяльність органів влади по відношенню щодо вирішення питань пов'язаних із соціальними потребами суспільства. Молодь, відповідно до своїх вікових особливостей, є однією із категорією осіб які потребують вирішення відповідно соціальних проблем. Дослідження понять «війна» та «російсько-українська війна», вказали що це вагомий фактор вплив на якість життя людей в тому числі молоді.

Дослідження особливостей молодіжної соціальної політики в умовах російсько-української війни стало можливим завдяки застосуванню низці наукових принципів (об'єктивності, системності, абстрагування), підходів (функціональний, концептуальний та аспектний та діяльнісний), та методів (соціологічне опитування, аналіз, синтез, індукція, дедукція, структурно-функціональний).

Правове середовище молодіжної соціальної політики наразі регулюється: Конституцією України, Закони України «Про основні засади молодіжної політики», «Про освіту», Кодекс законів про працю, національні стратегії, тощо.

Конституція України сприяє регулюванню як загальних засад реалізації молодіжної соціальної політики, так і відповідно певних її напрямків, таких як працевлаштування та освіта, та ін. Закон України «Про основні засади молодіжної політики» визначає той факт, що держава має визначати зсади соціальної підтримки молоді, вказує на права та роль органів влади по відношенню щодо соціального забезпечення молоді, а також формує засади щодо особливостей реалізації молодіжної політики в Україні. Всі інші нормативно-правові акти прямо чи опосередковано регулюють особливості функціонування молоді в соціальному просторі.

Щодо впливу російсько-української війни, то наразі проведено низку досліджень, які відображають те, як саме вплинула повномасштабна війна на особливості життєдіяльності молоді. Одним із таких стало дослідження «Вплив війни на молодь України» від Аналітичного центру Cedos. Розглянуті дані продемонстрували що війна вплину на трансформацію цінностей серед молоді, де перевагу взяло стан безпеки та здоров'я, над самореалізацією. Також війни вплинула на рівень фінансової захищеності молоді, та актуалізувала роль відсутності базових речей для життєдіяльності (світло, теплопостачання, вода). Інше дослідження «Між надією та відчаєм: цінності та переконання молодих українців сьогодні», продемонструвало значний рівень невдоволення серед молоді своїм соціальним та економічним положенням в наслідок війни. Наявні дослідження продемонстрували вагомий негативний соціально-економічний вплив повномасштабної війни на молодь. Що в свою чергу свідчить на високий рівень невдоволення соціального положення та можливостей молоді в Україні.

Зважаючи на низку проблем та викликів які постали перед молоддю внаслідок війни, реалізація молодіжних соціальних ініціатив продовжується. Ще до початку повномасштабної війни, але вже в умовах російсько-української війни, в Україні почала діяти волонтерська організація Будуємо Україну Разом, метою діяльності якої є відбудова пошкодженого житла тим особам які цього потребують. Ще до

початку війни свого поширення набули молодіжні екологічні ініціативи, формування молодіжних лідерів, культурні та ін. ініціативи, які вже в умовах війни продовжують діяти вже відповідно до наявних викликів. Свого поширення в умовах війни набули донорські молодіжні ініціативи, гуманітарна допомога, та ін. Все це демонструє те, що навіть в умовах війни молодь здатна генерувати ідеї, які будуть сприяти оптимізації розвитку країні відповідно до наявних викликів.

За для досягнення мети даної роботи було проведено емпіричне дослідження. Дане дослідження було проведене у вигляді соціологічного опитування молоді віком від 18 до 35 років. Опитування завдяки своїм властивостям дозволяє дізнатися думку респондентів відповідно до основних цілей дослідження.

Нами було проведено дослідження на тему «Оптимізація молодіжної соціальної політики в умовах війни», Відповідно до результатів дослідження війна значно вплинула на соціальне становище молоді. Основними проблемами молоді в умовах війни є: 1) відсутність гідної роботи; 2) проблеми із житлом; 3) психологічний стрес через війну; 4) соціальний захист; 5) відсутність відповідної підтримки молодих сімей. Дослідження також продемонструвало, що значна частина молоді лише поверхово ознайомлена з молодіжними програмами та ініціативами які націлені на покращення соціального стану молоді. Для більшості молоді в умовах війни не вистачає, фінансування, професійного розвитку та підтримки з боку держави. Молоддю також було зазначено, що найбільший пріоритет для молоді в соціальній політиці надається житловій політиці, та проблемам працевлаштування. Щодо саме форм оптимізації основних проблем то для опитаної молоді найбільш бажаними є: 1) фінансування молодіжних ініціатив; 2) гранти та стипендії; 3) пільги для роботодавців; 5) курси та тренінги. Наше дослідження продемонструвало що отримані результати є схожими з іншими подібними дослідженнями.

На основі результатів опитування, було надано низку певних рекомендацій: 1) Підтримка молодіжного підприємництва як сприяння становленню продуктивної

та ініціативної молоді; 2) Оптимізація та поширення програм пільгового кредитування на житло для молоді та молодих сімей; 3) Сприяння утворенню та розвитку молодих сімей завдяки фінансовій підтримці; 4) Оптимізація щодо питань працевлаштування та забезпечення гідної заробітної плати; 5) Посилення психологічної допомоги для молоді; 6) Збільшення можливості для молоді отримання якісної доступної освіти; 7) Розвиток молодіжної політики яка спрятиме підвищенню громадської активності молоді. Надані рекомендації мають комплексний характер, метою яких є саме оптимізація молодіжної соціальної політики в умовах російсько-української війни.

На основі даного дослідження можемо зазначити, що запропонована на початку дослідження гіпотеза підтвердилася, бо отримані результати дослідження продемонстрували вагомий запит на фінансову підтримку молоді, а також запит на психологічну допомогу молоді внаслідок війни.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бородін Є.І. Соціальна політика: навчальний наочний посібник / М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». Електрон. дані. Дніпро: НТУ «ДП», 2023. 327 слайди. URL: https://palsg.nmu.org.ua/ua/literature/Соціальна_політика_%20Навчальний_наочний_посібник.pdf (дата звернення: 16.01.2025).

2. Бошков А. В., Петінова О. Б. Молодіжна соціальна політика України. *Методологія та технологія сучасного філософського пізнання*: матеріали IV Міжнар. наук. конф. (25-26 травня 2018 р., Одеса). Одеса, 2018. С. 84-85.

3. Будуємо Україну разом. URL: https://www.bur.org.ua/hto-my/ (дата звернення: 22.01.2025).

4. Буяк Б. Молодь як особлива соціально-демографічна група в умовах становлення соціально-правової держави та громадянського суспільства. Н*аукові записки*. 2007. №36. С.198-209.

5. Волосевич І., Когут І., Жерьобкіна Т., Назаренко Ю. Вплив війни на молодь України. 2023. URL: https://cedos.org.ua/wp-content/uploads/ua_28.04_vplyv_viyny_na_molod_v_ukrayini.pdf (дата звернення: 21.01.2025).

6. Головатий М.Ф. Управлінські аспекти соціальної роботи*:* курс лекцій. Київ: МАУП, 2005. 368 с. URL: http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/sc_33.pdf (дата звернення: 21.01.2025).

7. Дідух І.В. , Комар І. В., Петришин Р.А. Соціальна підтримка студентської молоді в Україні в умовах війни. *Вісник науки та освіти*. №17. С.680-690.

8. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін.; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. Київ : НАДУ, 2010. 820 с.

9. Запорізька молодіжна міська рада. URL: https://zp.gov.ua/uk/page/zaporizka-molodizhna-miska-rada (дата звернення: 22.01.2025).

10. Каталог кращих практик молодіжної роботи 2022-2023. Київ, 2024. 236 с. URL: https://youth-worker.org.ua/wp-content/uploads/2024/06/smoll-kataloh-2.pdf (дата звернення: 23.01.2025).

11. Киридон А. М., Троян С. С. Російсько-українська війна. Велика українська енциклопедія. URL: https://vue.gov.ua/Російсько-українська війна (дата звернення: 16.01.2025).

12. Клим О. На Івано-Франківщині волонтери БУР-табору ремонтують житло для десяти дітей з Маріуполя. 2024. URL: https://suspilne.media/ivano-frankivsk/307588-na-ivano-frankivsini-volonteri-bur-taboru-remontuut-zitlo-dla-desati-ditej-z-mariupola/ (дата звернення: 22.01.2025).

13. Кодекс законів про працю України : Затверджується Законом № 322-VIII від 10.12.71 ВВР, 1971, додаток до № 50, ст. 375. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text (дата звернення: 20.01.2025).

14. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text (дата звернення: 17.01.2025).

15. Костюченко Т., Волосевич І. Вплив війни на молодь в Україні. 2024. URL: https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/vplyv-viyny-na-molod-v-ukrayini-2024 (дата звернення: 22.01.2025).

16. Літинська В.А. Особливості соціальної політики України в умовах воєнного стану. *Економіка України*. 2023. № 1. С. 61-73.

17. Лисенко Ю.В. Соціальна політика: основні підходи до сутності поняття. *Політологічний вісник*. 2015. №78. С.300-311.

18. Л.П. Хахула. Методологія і методика соціологічного дослідження : методичні вказівки для студентів економічного факультету освітнього ступеня «Бакалавр» усіх форм навчання. Біла Церква, 2020. 62 с.

19. Петінова О. Б., Ромалійська К.М. Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства : матеріали II Міжнар. наук. конф. (26-27 травня 2017 року, Одеса). Одеса, 2017. С. 275-278.

20. Пилявець Р. І. Війна. Енциклопедія Сучасної України / Редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2005. URL: https://esu.com.ua/article-34448 (дата звернення: 16.01.2025).

21. Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021#n13 (дата звернення: 20.01.2025).

22. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text (дата звернення: 20.01.2025).

23. Про основні засади молодіжної політики : Закон України від 27 квітня 2021 року № 1414-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text (дата звернення: 16.01.2025).

24. Сокурянська Л. Г., Дейнеко О. О. Молодь Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2019. URL: https://esu.com.ua/article-69055 (дата звернення: 16.01.2025).

25. Таміліна Л. Між надією та відчаєм: цінності та переконання молодих українців сьогодні. 2024. URL: https://voxukraine.org/mizh-nadiyeyu-ta-vidchayem-tsinnosti-ta-perekonannya-molodyh-ukrayintsiv-sogodni (дата звернення: 22.01.2025).

26. Щотова Ю.М. Правове регулювання працевлаштування молоді в Україні: монографія / Ю.М. Щотова. Київ: АПСВ, 2007. 192 с.

27. Юник І.Г. Реалізація сучасної державної соціальної політики в Україні: основні проблеми та стратегічні пріоритети. *Право та державне управління*. 2023. №2. С.187-195.

28. Active Generation. URL: https://platforma.volunteer.country/organizations/active-generation (дата звернення: 23.01.2025).

29. Let’s do it Ukraine. URL: https://letsdoitukraine.org (дата звернення: 22.01.2025).

30. About youth policy URL: URL: https://www.coe.int/en/web/youth/about-youth-policy (дата звернення: 23.01.2025).

31. Free to Dream Forum: Ukrainian youth discuss the future of youth policy URL: https://www.undp.org/ukraine/news/free-dream-forum-ukrainian-youth-discuss-future-youth-policy (дата звернення: 23.01.2025).

32. Social policy and action organisation. URL: https://www.salto-youth.net/tools/otlas-partner-finding/organisation/social-policy-and-action-organisation.4026/ (дата звернення: 23.01.2025).

33. Strategy for the social inclusion of young people. URL: https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/finland/43-strategy-for-the-social-inclusion-of-young-people (дата звернення: 23.01.2025).

34. Young People and Government Officials Discuss Youth Policy, with UNICEF Support. URL: https://www.unicef.org/ukraine/en/node/2091 (дата звернення: 23.01.2025).

35. Youth employment and social policies. URL: https://www.oecd.org/en/topics/youth-employment-and-social-policies.html (дата звернення: 23.01.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

Програма соціологічного дослідження
на тему:
«Оптимізація молодіжної соціальної політики в умовах російсько-української війни»

І. Методологічна частина

1.1. Актуальність теми.

Проблема оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах війни актуалізується низкою викликів які постали перед сучасною молоддю. Молодь як найбільш активна група населення, характеризується перебуванням у стані завершення формування ціннісних орієнтирів та формуванням усталених соціальних практик, одночасно з цим характеризуючись підвищеною чутливістю до технологій впливу та маніпуляції які набули свого поширення в умовах російсько-української війни. Значення соціальної політики для молоді зростає в умовах російсько-української війни це обумовлено тим, що молодь, на відміну від інших соціально-демографічних груп прагне покинути країну, з метою побудови власного життя в більш кращих, соціально захищених умовах. Тому для того, щоб протидіяти масовому виїзду молоді закордон, та відповідно сприяти тому, щоб сучасна молодь, враховуючи ті виклики які пов'язані з російсько-українською війною та її наслідками, більш перспективно ставилася до соціальних можливостей держави, необхідно оптимізувати молодіжну соціальну політику відповідно до умов російсько-української війни.

1.2. Обґрунтування проблемної ситуації.

Російсько-українська війна спричинила масштабні соціальні, економічні та гуманітарні виклики для всіх верств населення, зокрема молоді. У цих умовах є потреба в аналізі стану та механізмів реалізації молодіжної соціальної політики з метою її адаптації до нових реалій. Молодь України опинилася у центрі цих подій, адже саме молодь як соціально-демографічна група, яка ще не має стійкого капіталу, але вже продемонструвала стійкість стала рушійною силою багатьох соціальних, волонтерських і громадських ініціатив, але водночас зазнало найбільших втрат і труднощів.

1.3. Об'єкт дослідження.

Молодь віком від 18 до 35 років.

1.4. Предмет дослідження.

Фактори оптимізації молодіжної соціальної політики відповідно до умов російсько-української війни

1.5. Мета дослідження.

Виявити основні аспекти оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах російсько-української війни.

1.6. Завдання дослідження.

1. Дослідити основні проблеми з якими стикається молодь в умовах війни.
2. Виявити особливості проблем молодіжної соціальної політики.
3. Виявити основні перспективи та наміри молоді щодо побудови планів на життя.
4. Виявити рівень обізнаності молоді щодо соціальних можливостей в умовах війни.
5. Дослідження основних векторів оптимізації молодіжної соціальної політики в умовах російсько-української війни.

1.7. Логічний аналіз основних понять.

Молодь – соціально-демографічна категорія осіб віком від 14 до 35 років, яка має особливі запити та потреби щодо особливостей своєї самореалізації

Молодіжна соціальна політика - комплекс державних та громадських заходів, які спрямовані на підтримку та розвиток молоді в усі сфери суспільного життя з урахуванням її потреб, інтересів та потенціал.

Війна - стан збройного насильницького конфлікту між державами (народами, соціальними групами), що характеризується застосуванням сили та інших форм протиборства для досягнення політичних, економічних, територіальних та ін. цілей.

1.8. Гіпотези дослідження.

1. Існуюча система молодіжної соціальної політики в Україні не повністю відповідає викликам, які постали перед молоддю під час війни
2. Основними потребами молоді в умовах війни є доступ до якісної освіти, можливості працевлаштування, психологічної підтримки, а також створення програм з інтеграції внутрішньо переміщених осіб (ВПО).
3. Тривала війна спричинила зростання рівня стресу серед молоді.
4. Соціальні та економічні виклики війни по-різному впливають на молодих чоловіків і жінок, що потребує врахування гендерних аспектів у молодіжній політиці.

1.9. Операціоналізація

1. Оцініть, будь ласка, загальний стан реалізації молодіжної соціальної політики в умовах російсько-української війни?

5 – повністю задоволений/на
4 – скоріше задоволений/на
3 – в цілому задоволений/на
2 – скоріше незадоволений/на
1 – повністю незадоволений/на

2. Чи відчуваєте Ви вплив молодіжної політики на своє життя?

2.1.Так відчуваю
2.2. Частково
2.3. Ні, не відчуваю

3. Які сфери молодіжної політики потребують покращення? (можна вибрати кілька варіантів)

3.1. Освіта
3.2. Працевлаштування
3.3. Підтримка підприємництва
3.4. Соціальний захист
3.5.Житлові програми
3.6.Волонтерство
3.7. Інше (вкажіть): _____

4. Про які всеукраїнські програми молодіжної соціальної підтримки Ви особисто знаєте?

4.1. Стипендії для студентів.
4.2. Програми працевлаштування молоді.
4.3. Пільгове житло для молоді.
4.4. Навчальні курси та гранти.
4.5. Інше (вкажіть): _____

5. Чи відомі вам молодіжні програми або ініціативи у вашому регіоні?

5.1. Так
5.2. Чув (чула)
5.3. Ні

6. Чи брали Ви участь у будь-яких державних або громадських програмах для молоді? Якщо так, яких саме?
(Відкрите питання)

6. Які основні проблеми молоді у вашому регіоні?

6.1. Відсутність робочих місць
6.2. Низький рівень освіти
6.3. Відсутність підтримки підприємництва
6.4. Відсутність молодіжних центрів/інфраструктури
6.5. Інше (вкажіть): _____

7. З якими проблемами особисто Ви стикаєтесь найчастіше? (можна обрати декілька варіантів):

7.1. Низька доступність якісної освіти.
7.2. Відсутність гідної роботи.
7.3. Проблеми з житлом.
7.4. Відсутність фінансової підтримки для реалізації власних ініціатив.

7.5. Психологічний стрес через війну.

7.6. Інше (вкажіть): _____

8. Як Ви вважаєте, наскільки вплинула повномасштабна російсько-українська війна на соціальне становище молоді в Україні?

8.1. Дуже суттєво вплинула: молодь опинилася у складному соціальному становищі, виникли численні проблеми з працевлаштуванням, освітою та житлом.

8.2. Суттєво вплинула: багато молодих людей зазнали труднощів, але певні ресурси та підтримка допомогли зменшити негативні наслідки.

8.3. Частково вплинула: окремі категорії молоді відчули суттєві зміни, але для інших війна мала мінімальний вплив.

8.4. Майже не вплинула: зміни у соціальному становищі були незначними, а молодь продовжує адаптуватися до нових умов.

8.5. Важко відповісти.

9. Як війна вплинула на Ваші можливості в навчанні та роботі?

9.1. Суттєво обмежила.

9.2. Частково обмежила.

9.3. Не вплинула.

9.4. Сприяла новим можливостям.

10. Яких ресурсів або можливостей Вам наразі не вистачає для самореалізації?

10.1. Фінансування

10.2. Освітніх програм

10.3. Професійного розвитку

10.4. Підтримки з боку держави/громади

10.5. Інше (вкажіть): _____

11. Які основні проблеми молоді у вашому регіоні в контексті викликів які пов’язані з російсько-українською війною?

11.1. Відсутність робочих місць

11.2. Низький рівень освіти

11.3. 1Відсутність підтримки підприємництва

11.4. Відсутність молодіжних центрів/інфраструктури

11.5. Безпекові проблеми

11.6. Інше (вкажіть): ___

12. Які проблеми Ви вважаєте першочерговими для вирішення? (розташуйте за пріоритетністю):

12.1. Освіта.

12.2. Працевлаштування.

12.3. Житло.

12.4. Психологічна допомога.

12.5. Соціальна підтримка молодих сімей.

13. Які послуги або програми, на Вашу думку, слід запровадити для підтримки молоді під час війни?

13.1. Фінансова підтримка.

13.2. Психологічна допомога.

13.3. Програми з навчання новим професіям.

13.4.Пільгове житло.

13.5. Програми волонтерства та громадської активності.

13.6. Інше (вкажіть): _____

14. Які заходи молодіжної політики, на Вашу думку, є найефективнішими?

14.1. Освітні програми.

14.2. Програми працевлаштування.

14.3. 1Стипендії та фінансова підтримка.

14.4. Психологічна допомога.

14.5. Розвиток волонтерства та громадських ініціатив.

14.6. Інше (вкажіть): _____

15. Які форми підтримки від держави ви вважаєте найефективнішими?

15.1. 1Гранти та стипендії

15.2. Пільги для роботодавців, які наймають молодь

15.3. Освітні програми (курси, тренінги)

15.4. Фінансування молодіжних ініціатив

15.5. Інше (вкажіть): _____

16. Чи бачите ви себе частиною відбудови країни після війни?

16.1. Так

16.2. Ні

16.3. Не впевнений

17. Що, на вашу думку, є найважливішим для молоді в умовах війни?
(Відкрита відповідь)

18. З яких джерел Ви отримуєте інформацію про соціальні можливості для молоді (5 - дуже часто, 4 - часто, 3 - іноді, 2 - рідко, 1 - дуже рідко). Можливо декілька варіантів відповідей:

18.1. Соціальні мережі (Instagram, Facebook, Twitter, Telegram)

18.2. Статті з інформаційних сайтів

18.3. Друзі, родина

18.4. Телебачення

18.5. Радіо

18.6. Друковані видання

18.7. Урядові сайти, наукові статті

19. Наскільки Вас задовольняє рівень соціальних можливостей в м. Запоріжжя / в населеному пункті в якому Ви проживаєте?

5 – повністю задоволений/на

4 – скоріше задоволений/на

3 – в цілому задоволений/на

2 – скоріше незадоволений/на

1 – повністю незадоволений/на

20. Вкажіть Ваш вік

20.1.18–24 роки.

20.2. 25–30 років.

20.3. 31–35 років.

21. Стать

21.1. Чоловіча

21.2. Жіноча

22.Працевлаштування:

22.1. Офіційне

22.2. Неофіційне

22.3. Не працюю

23. Джерело Вашого доходу:

23.1. Заробітна платня

23.2. Академічна стипендія

23.3. 2Соціальна стипендія

23.4. Дають батьки/родичі

23.5. Інше (вкажіть): _____

24. Рівень матеріального забезпечення:

24.1. Не відчуваю труднощів при покупці дорогих речей(побутова техніка, ювелірні вироби, предмети розкоші і т.д.)

24.2. Грошей вистачає, але відчуваю труднощі при покупці дорогих речей

24.3. Грошей вистачає на найнеобхідніше (їжа, одяг, оренда житла, сплата комунальних послуг)

24.4. Маю труднощі при покупці необхідних речей

24.5.Важко відповісти

24.6. Інше (вкажіть): _____

25. Вкажіть Ваше фактичне місце проживання:

25.1. З батьками

25.2. Гуртожиток

25.3. Винаймаю житло

25.4. Власна квартира

25.5. Інше (вкажіть): _____

ІІ. Методична частина

2.1. Обґрунтування методу дослідження.

У прикладній частині роботи буде використане опитування у формі Google анкетування. Об'єктом дослідження виступатиме молодь віком від 18 до 35 років. Використання опитування дозволить отримати первинну соціологічну інформацію безпосередньо від респондентів та, після обробки, зробити певні статистичні узагальнення.

2.2. Визначення обстежуваної сукупності та розрахунок її обсягу.

Генеральною сукупністю виступає опитана молодь віком від 18 до 35 років. Обсяг вибіркової сукупності складає 50 осіб. Вибірка є репрезентативною за критеріями статі, та вікового поділу.

2.3. Логічна схема інструментарію.

Операційні поняття	Індикатор	Шкала	Номер в анкеті
Стан реалізації молодіжної соціальної політики в умовах російсько-української війни	повністю задоволений/на скоріше задоволений/на в цілому задоволений/на скоріше незадоволений/на повністю незадоволений/на	порядкова	1
Вплив молодіжної політики на своє життя	Так відчуваю Частково Ні, не відчуваю	номінальна	2
Сфери молодіжної політики потребують покращення	Освіта Працевлаштування Підтримка підприємництва Соціальний захист Житлові програми Волонтерство Інше (вкажіть):	номінальна	3
Всеукраїнські програми молодіжної соціальної підтримки	Стипендії для студентів. Програми працевлаштування молоді. Пільгове житло для молоді.	номінальна	4

	Навчальні курси та гранти. Інше (вкажіть)		
Молодіжні програми або ініціативи у вашому регіоні	Так Чув Ні	номінальна	5
Участь у будь-яких державних або громадських програмах для молоді	Відкрите питання	номінальна	6
Проблеми молоді у вашому регіоні	Низька доступність якісної освіти. Відсутність гідної роботи. Проблеми з житлом. Відсутність фінансової підтримки для реалізації власних ініціатив. Психологічний стрес через війну. Інше (вкажіть	номінальна	7
Вплив повномасштабної російсько-української війни на соціальне становище молоді	Дуже суттєво вплинула Суттєво вплинула Частково вплинула Майже не вплинула:. Важко відповісти.	номінальна	8
Вплив війни на Ваші можливості в навчанні та роботі	Суттєво обмежила. Частково обмежила. Не вплинула. Сприяла новим можливостям.	номінальна	9
Ресурси/можливості яких Вам наразі не вистачає для самореалізації	Фінансування Освітніх програм Професійного розвитку Підтримки з боку держави/громади Інше (вкажіть)	номінальна	10
Основні проблеми молоді у вашому регіоні в контексті викликів війни	Відсутність робочих місць Низький рівень освіти Відсутність підтримки підприємництва Відсутність молодіжних центрів/інфраструктури	номінальна	11

	Безпекові проблеми Інше		
Першочергові для вирішення проблеми молодіжної соціальної політики в умовах війни	Освіта. Працевлаштування. Житло. Психологічна допомога. Соціальна підтримка молодих сімей.	номінальна	12
Послуги/програми які слід запровадити для підтримки молоді під час війни?	Фінансова підтримка. Психологічна допомога. Програми з навчання новим професіям. Пільгове житло. Програми волонтерства та громадської активності. Інше	номінальна	13
Ефективні заходи молодіжної соціальної політики	Освітні програми. Програми працевлаштування. Стипендії та фінансова підтримка. Психологічна допомога. Розвиток волонтерства та громадських ініціатив. Інше (вкажіть)	номінальна	14
Ефективні форми підтримки від держави ви	Гранти та стипендії Пільги для роботодавців, які наймають молодь Освітні програми (курси, тренінги) Фінансування молодіжних ініціатив Інше	номінальна	15
Ви як частина відбудови країни після війни	Так Ні Не впевнений	номінальне	16
Найважливіше для молоді в умовах війни	Відкрите питання	номінальне	17
Джерела отримання	Інформація з Інтернету Телебачення	номінальна	18

інформації про соціальні можливості для молоді	Офіційні повідомлення МОЗ України Друковані ЗМІ Інформація від родичів та знайомих Ваш варіант відповіді		
Рівень соціальних можливостей в м.Запоріжжя/ в населеному пункті в якому Ви проживаєте	повністю задоволений/на скоріше задоволений/на в цілому задоволений/на скоріше незадоволений/на повністю незадоволений/на	порядкове	19
Вік		метричне	20
Стать	Чоловіча Жіноча	номінальна	21
Працевлаштування	Офіційне Неофіційне Не працюю	номінальна	22
Джерело доходу	Заробітна платня Академічна стипендія Соціальна стипендія Дають батьки/родичі Інше (вкажіть	Номінальна	23
Рівень матеріального забезпечення	Не відчуваю труднощів при покупці дорогих речей(побутова техніка, ювелірні вироби, предмети розкоші і т.д.) Грошей вистачає, але відчуваю труднощі при покупці дорогих речей Грошей вистачає на найнеобхідніше (їжа, одяг, оренда житла, сплата комунальних послуг) Маю труднощі при покупці необхідних речей Важко відповісти	номінальна	24

Фактичне місце проживання	З батьками Гуртожиток Винаймаю житло Власна квартира Інше (вкажіть):	номінальна	25

Додаток Б

АНКЕТА

Шановний респондент!

Факультет соціології та управління проводить соціологічне дослідження на тему «*Оптимізація молодіжної соціальної політики в умовах російсько-української війни*» та просить Вас прийняти у ньому участь. Ваша участь та відповіді цілком анонімні та у подальшому будуть використані в узагальненому вигляді. Будь ласка, поставте позначку поруч з обраним вами варіантом відповіді або її варіантами, відповідно до інструкції.

1. Оцініть, будь ласка, загальний стан реалізації молодіжної соціальної політики в умовах російсько-української війни?

5 – повністю задоволений/на
4 – скоріше задоволений/на
3 – в цілому задоволений/на
2 – скоріше незадоволений/на
1 – повністю незадоволений/на

2. Чи відчуваєте Ви вплив молодіжної соціальної політики на своє життя?

☐ 2.1.Так відчуваю
☐ 2.2. Частково
☐ 2.3. Ні, не відчуваю

3. Які сфери молодіжної соціальної політики потребують покращення? (можна вибрати кілька варіантів)

☐ 3.1. Освіта
☐ 3.2. Працевлаштування
☐ 3.3. Підтримка підприємництва
☐ 3.4. Соціальний захист
☐ 3.5.Житлові програми
☐ 3.6.Волонтерство
☐ 3.7. Інше (вкажіть): _____

4. Про які всеукраїнські програми молодіжної соціальної підтримки Ви особисто знаєте:

☐ 4.1. Стипендії для студентів.
☐ 4.2. Програми працевлаштування молоді.

☐ 4.3. Пільгове житло для молоді.

☐ 4.4. Навчальні курси та гранти.

☐ 4.5. Інше (вкажіть) : _____

5. Чи відомі вам молодіжні програми або ініціативи у вашому регіоні?

☐ 5.1. Так

☐ 5.2. чув (чула)

☐ 5.3. Ні

6. Чи брали Ви участь у будь-яких державних або громадських програмах для молоді? Якщо так, яких саме? *(Відкрите питання)*

_____
_____
_____

6. Які основні проблеми молоді у вашому регіоні?

☐ 6.1. Відсутність робочих місць

☐ 6.2. Низький рівень освіти

☐ 6.3. Відсутність підтримки підприємництва

☐ 6.4. Відсутність молодіжних центрів/інфраструктури

☐ 6.5. Інше (вкажіть): _____

7. З якими проблемами особисто Ви стикаєтесь найчастіше? (можна обрати декілька варіантів):

☐ 7.1. Низька доступність якісної освіти.

☐ 7.2. Відсутність гідної роботи.

☐ 7.3. Проблеми з житлом.

☐ 7.4. Відсутність фінансової підтримки для реалізації власних ініціатив.

☐ 7.5. Психологічний стрес через війну.

☐ 7.6. Інше (вкажіть): _____

8. Як Ви вважаєте, наскільки вплинула повномасштабна російсько-українська війна на соціальне становище молоді в Україні?

☐ 8.1. Дуже суттєво вплинула: молодь опинилася у складному соціальному становищі, виникли численні проблеми з працевлаштуванням, освітою та житлом.

☐ 8.2. Суттєво вплинула: багато молодих людей зазнали труднощів, але певні ресурси та підтримка допомогли зменшити негативні наслідки.

☐ 8.3. Частково вплинула: окремі категорії молоді відчули суттєві зміни, але для інших війна мала мінімальний вплив.

☐ 8.4. Майже не вплинула: зміни у соціальному становищі були незначними, а молодь продовжує адаптуватися до нових умов.

☐ 8.5. Важко відповісти.

9. Як війна вплинула на Ваші можливості в навчанні та роботі?

☐ 9.1. Суттєво обмежила.

☐ 9.2. Частково обмежила.

☐ 9.3. Не вплинула.

☐ 9.4. Сприяла новим можливостям.

10. Яких ресурсів або можливостей Вам наразі не вистачає для самореалізації?

☐ 10.1. Фінансування

☐ 10.2. Освітніх програм

☐ 10.3. Професійного розвитку

☐ 10.4. Підтримки з боку держави/громади

☐ 10.5. Інше (вкажіть): _____

11. Які основні проблеми молоді у вашому регіоні в контексті викликів які пов'язані з російсько-українською війною?

☐ 11.1. Відсутність робочих місць

☐ 11.2. Низький рівень освіти

☐ 11.3. 1Відсутність підтримки підприємництва

☐ 11.4. Відсутність молодіжних центрів/інфраструктури

☐ 11.5. Безпекові проблеми

☐ 11.6. Інше (вкажіть): _____

12. Які проблеми Ви вважаєте першочерговими для вирішення в сфері молодіжної соціальної політики ? (розташуйте за пріоритетністю):

☐ 12.1. Освіта.

☐ 12.2. Працевлаштування.

☐ 12.3. Житло.

☐ 12.4. Психологічна допомога.

☐ 12.5. Соціальна підтримка молодих сімей.

13. Які послуги або програми, на Вашу думку, слід запровадити для соціальної підтримки молоді під час війни?

☐ 13.1. Фінансова підтримка.

☐ 13.2. Психологічна допомога.

☐13.3. Програми з навчання новим професіям.

☐ 13.4. Пільгове житло.

☐ 13.5. Програми волонтерства та громадської активності.

☐ 13.6. Інше (вкажіть): _____

14. Які заходи молодіжної соціальної політики, на Вашу думку, є найефективнішими?

☐ 14.1. Освітні програми.

☐ 14.2. Програми працевлаштування.

☐ 14.3. Стипендії та фінансова підтримка.

☐ 14.4. Психологічна допомога.

☐ 14.5. Розвиток волонтерства та громадських ініціатив.

☐ 14.6. Інше (вкажіть): _____

15. Які форми підтримки від держави ви вважаєте найефективнішими?

☐ 15.1. Гранти та стипендії

☐ 15.2. Пільги для роботодавців, які наймають молодь

☐ 15.3. Освітні програми (курси, тренінги)

☐ 15.4. Фінансування молодіжних ініціатив

☐ 15.5. Інше (вкажіть): _____

16. Чи бачите ви себе частиною відбудови країни після війни?

☐16.1. Так

☐16.2. Ні

☐ 16.3. Не впевнений

17. Що, на вашу думку, є найважливішим для молоді в умовах війни? (Відкрита відповідь)

_____

_____

_____

18. З яких джерел Ви отримуєте інформацію про соціальні можливості для молоді (5 - дуже часто, 4 - часто, 3 - іноді, 2 - рідко, 1 - дуже рідко). Можливо декілька варіантів відповідей:

№	Джерело інформації	5	4	3	2	1
1.	Соціальні мережі (Instagram, Facebook, Twitter, Telegram)					
2.	Статті з інформаційних сайтів					
3.	Друзі, родина					
4.	Телебачення					
5.	Радіо					

6.	Друковані видання					
7.	Урядові сайти, наукові статті					

19. Наскільки Вас задовольняє рівень соціальних можливостей в м.Запоріжжя/ в населеному пункті в якому Ви проживаєте?

5 – повністю задоволений/на

4 – скоріше задоволений/на

3 – в цілому задоволений/на

2 – скоріше незадоволений/на

1 – повністю незадоволений/на

20. Вкажіть Ваш вік

☐ 20.1. 18–24 роки.

☐ 20.2. 25–30 років.

☐ 20.3. 31–35 років.

21. Стать

☐ 20.4. Чоловіча

☐ 20.5. Жіноча

22.Працевлаштування:

☐ 22.1. Офіційне

☐ 22.2. Неофіційне

☐ 22.3. Не працюю

23. Джерело Вашого доходу:

☐ 23.1. Заробітна платня

☐ 23.2. Академічна стипендія

☐ 23.3. 2Соціальна стипендія

☐ 23.4. Дають батьки/родичі

☐ 23.5. Інше (вкажіть): _____

24. Рівень матеріального забезпечення:

☐ 24.1. Не відчуваю труднощів при покупці дорогих речей(побутова техніка, ювелірні вироби, предмети розкоші і т.д.)

☐ 24.2. Грошей вистачає, але відчуваю труднощі при покупці дорогих речей

☐ 24.3. Грошей вистачає на найнеобхідніше (їжа, одяг, оренда житла, сплата комунальних послуг)

☐ 24.4. Маю труднощі при покупці необхідних речей

☐ 24.5.Важко відповісти

☐ 24.6. Інше (вкажіть): _____

25. Вкажіть Ваше фактичне місце проживання:

☐ 25.1. З батьками

☐ 25.2. Гуртожиток

☐ 25.3. Винаймаю житло

☐ 25.4. Власна квартира

☐ 25.5. Інше (вкажіть): _____

Дякуємо за участь!

Декларація

академічної доброчесності

здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Щека Андрій Юрійович, студент 4 курсу, форма навчання денна, факультет соціології та управління, спеціальність «соціальна робота», освітньо-професійна програма «соціальна робота», адреса електронної пошти: seka59424@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему: «Оптимізація молодіжної соціальної політики в умовах російської збройної агресії» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згоден на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата_____ Підпис_____ ПІБ (студент) _____Щека А.Ю.

Дата_____ Підпис_____ ПІБ (науковий керівник) _____Масюк О.П.